

వివాహ ప్రకరణమ్

కన్యాదాతకు భార్య దక్షిణమున ఉండవలసిన సమయములు

శ్లో॥ పూజనే మధుపర్వేచ కన్యాదానే తథైవచ ।

కర్మస్వే తేషువై భార్యాం దక్షిణే తూపవేశయేత్ ॥

వరునిపూజించుసమయముననూ, మధుపర్వముఇచ్చునపుడునూ, కన్యాదాన కాలమందునూ కన్యాదాత భార్య, కన్యాదాతకు కుడిచేతివైపున ఉండవలెను.

వధువు వరునకు ఉత్తరమున ఉండవలసిన సమయములు

శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనేచైవ సంకల్పేషు తథైవచ ।

ఆశీర్వచన కాలేచ నిత్యోపాసన కర్మణి ।

రక్షాబంధన కాలేచ పత్నీయోక్త విమోచనే ।

ఏతేషాత్తరత స్తిష్ఠే ద్వధూరన్యత్ర దక్షిణే ॥

ఆవాంకర్మణి నిత్యహోమ సమయే పుణ్యాహసంకల్పయోః ।

స్థిల్యాగ్రయణ యోక్తమోచన పునస్సంధాన శయ్యాత్సవే ।

ఏతేష్వో ద్యచరౌచ విప్రపఠితా స్వాశీష్ణు రక్షాధృతౌ ।

తిష్ఠే దుత్తరతో వధూ స్మృతివశా దన్యత్రచ దక్షిణే ॥

భ్రాతృహృదయము, సంకల్పములు, ఆశీర్వాదనకాలము, నిత్యేపాసనము, రక్షాబంధనము, యోక్తవిమోచనము, ఆవాహ్యం కర్మాణి కర్తవ్యాని అనువాక్యము పఠించునపుడును, స్థాభిపాకము, ఆగ్రయణము, భువస్సంధానము, శయోక్త్యవముఅను ఈకర్మలన్నిటియందును, వరునకు ఎడమవైపువధువు ఉండవలెను. మిగిలిన సమయములందు వరునకు కుడివైపువధువు ఉండవలెను.

వరుడు పశ్చిమముఖముగా కూర్చుండవలసిన సమయములు

శ్లో॥ పాదప్రక్షాళనేచైవ మధుపర్కస్య ప్రాశనే ।
కన్యాస్వీకృతి కాలేతు శోభనద్రవ్యధారణే ।
భ్రువోర్మార్జన కాలేచ కన్యామూర్ధ్ధ్య భిషేచనే ।
యోక్తస్యావేష్టనేకాలే మాఙ్గల్యస్యచ ధారణే ।
వధ్వా స్తండుల సంప్రాప్తౌ వరో వారుణ దిబ్బుఖః ॥

కాళ్లుకడుగునపుడు, మధుపర్కమును, కన్యను స్వీకరించునపుడు, జీలకర్ర, బెల్లము ధరించునపుడు, యుగచ్ఛిద్రాభిషేకము చేయుసమయమున, వధువు నడుముకు దర్భత్రాడును, మంగళసూత్రము కట్టునపుడు, తలంబ్రాలు పోసుకొనునపుడు, వరుడుపడమరవైపునకు తిరిగిఉండవలెను.

శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।
సంస్కారకస్తు సర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా ॥

సంస్కరింపబడువారు పురుషుడైననూ స్త్రీయైననూ దక్షిణమున ఉండవలెను. సంస్కరించువారెప్పుడూ ఉత్తరమునఉండవలెను.

ధర్మసంతతికై కన్యమ స్వీకరించుటకు చేయుకర్మయే

పాణిగ్రహణమ్

మంగళస్నానమ్

ముందుగా వధూవరులకు విడి,విడిగా మజ్జకస్నానము చేయించవలెను.

సూ॥ ముహూర్తసమయే వరో మజ్జకస్నానం కృత్వా ।

పూర్వమేవ వధూం మజ్జకస్నానం కారయిత్వా ॥

సంకల్పః

వరుడు ఫలదక్షిణ తాంబూలములను చేతపట్టి, మహాగ్నే అనువాకమును పఠించి, పిమ్మటక్రిందిమంత్రముచెప్పి సర్వవత్సదేవినిప్రార్థించి, వరుడు పెండ్లిపీటపై కూర్చొనవలెను. సభాసదులు, పెద్దలు వరుని శిరస్సుపై అక్షతలువేసిన పిమ్మట బ్రహ్మగారికి ఫల,దక్షిణ,తాంబూలములను ఈయవలెను.

తదుపరి వరుడు సభకు నమస్కరించి, ఆచమనముచేసి, విఘ్నేశ్వరపూజ

పుణ్యాహవాచనములను చేయవలెను.

మమోగ్నే మేదిసన్న్యా ॥

దేవీంవాచ మజనయన్త దేవాన్తాం విశ్వరూపాః ప్రశవోవదన్తి ।

సానోమన్త్రేష మూర్ఖందుహానా ధేనుర్వాగస్మాను ప్రసుష్టుతైతు ॥

అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తో ఓస్తు ॥ సభాయైనమః ॥

ఆచమ్య....శ్రీకృష్ణాయనమః॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం.....

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ । పాణిగ్రహణాఖ్యంకర్మకరిష్యే

మాణస్తదజ్ఞత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంశాన్త్యర్థ మభ్యుదయార్థఇచ్చ

మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నపరి సమా

ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥

తదుపరి వరుడు తనకాళ్ళుకడుగుకొని, ఆచమనము చేయవలెను.

వరః పాదౌప్రక్షాళ్య ॥ ఆచమ్య ॥

కన్యావరణవిధి

పిమ్మట వరుడుప్రాణాయామముచేసి, పాణిగ్రహణమునకుసంకల్పించి, తననిమిత్తము యోగ్యమైనకన్యను వెదకికొనిరమ్మని, మంచిహృదయము కలమిత్రులు, ఉభయపక్షములక్షేమముకోరు వేదవేత్తలు, ఆలోచనాపరులైన నలుగురుబ్రాహ్మణులకు “మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వ” మని వారికిదారిఖర్చులనిమిత్తము యథాశక్తి దక్షిణను ఇచ్చిపంపుటఆచారము దీనినే కన్యావరణమందురు.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే । పాణిగ్రహణాజ్ఞత్వేన కన్యావరణార్థం వరాన్ ప్రేషం ిష్యే ॥

సూ॥ సుహృదస్సమవేతాన్ మన్తవతో వరాన్ప్రహిణయాత్ ॥

మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వం ఇతిచతురోవరాన్ ప్రేషయతి ॥

పిమ్మటవరుడు ఆనలుగురుబ్రాహ్మణులనుఉద్దేశించి, క్రిందిరెండు మంత్రములు చెప్పవలెను.

సూ॥ తానాదితో ద్వాభ్యా మభిమన్తయేత ॥

ప్రసుగ్మన్తా ధియసా నస్యసక్షణి వరేభి ర్వరాగ్ం అభిషుప్రసీదత ।

అస్మాకమిన్ద్ర ఉభయం జుజోషతి యథౌమ్యస్యాస్థస్థో బుబోధతి ॥

అన్మక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థాయేభి స్సఖాయౌ యన్తినోవరేయమ్ ।

సమర్తమా సంభగోనోనినీయా ధ్నుంజాస్తత్సగ్ం సుయమమస్తుదేవాః॥

కన్యనువెదకువారు క్రిందిశాకునమంత్రములను చెప్పుచూవారుకన్యాదాత

ను సమీపించవలెను.

శాకునమంత్రాః

అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షపమ్ । దుస్స్వప్నం దురుది

తం తద్విషద్యో దిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునే ర్యదశా

కునమ్ । మృగస్య శృతమక్షయౌ తద్విషద్యో దిశామ్యహమ్ । ఆరాత్తే అగ్ని

రస్త్వారా త్పురశు రస్తుతే । నివాతే త్వాభి వరేషతు స్వస్తితేస్తు వనస్పతే స్వస్తి

మేస్తు వనస్పతే । నమ శృకృథ్నదే రుద్రాయ నమోరుద్రాయ శకృథ్నదే ।

గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీ స్సిగసినసి వజ్రో నమస్తే అస్తు

మామా హిగ్ంసీః । ఉద్ధాతేవశకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషు

శగ్ంససి । స్వస్తి న శృకునే అస్తు ప్రతిన స్సుమనాభవ ॥

శాకునమనై నై కన్యాదాతారం గత్వాబ్రువతే ॥

పిమ్మట కన్యాస్వేషకులకన్యాదాతసమక్షములో వరుని గోత్రప్రవరాదులను చెప్పి, వరుని ధర్మసంతతికొరకు కన్యనుఇవ్వమని కోరవలెను.

వరగోత్ర ప్రవరపఠనమ్

చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చుభంభవతు ॥ కాశ్యపా వధ్నార
నైర్భవత్రయాఋషేయప్రవరాన్విత కాశ్యపస గోత్రస్య ॥ కేశవ (వరుని ముత్తాత
గారిపేరు) శర్మణో నప్తే ॥

కాశ్యపా..గోత్రస్య....నారాయణ (వరునితాతగారిపేరు) శర్మణః పౌత్రాయ ॥

కాశ్యపా..గోత్రస్య....మాధవ(వరుని తండ్రిపేరు)శర్మణఃపుత్రాయ ॥

కాశ్యపా..గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాస (వరునిపేరు) శర్మణే వరాయ ॥

పిమ్మట కన్యాదాత కన్యాస్వేషకులను ఉద్దేశించి, తన గోత్ర ప్రవరాదులను చెప్పి, కన్యనుఇచ్చెదనని పలుకవలెను.

కన్యాగోత్ర ప్రవరపఠనమ్

చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చుభం భవతు ॥

ఆక్షీరస ఆయాస్య గౌతమ త్రయాఋషేయ ప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రస్య
గోవింద (వధువు ముత్తాతగారి పేరు) శర్మణోనప్తేం ।

ఆక్షీరస....గోత్రస్య విష్ణు (వధువు తాతగారిపేరు) శర్మణః పౌత్రీమ్ ॥

ఆక్షీరస....గోత్రస్య మధుసూదన (వధువుతండ్రిపేరు)శర్మణఃపుత్రీమ్ ॥

ఆక్షీరస....గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీ (వధువుపేరు)నామ్నీంకన్యామ్ ॥

“ధర్మకార్యముల నిమిత్తమునూ, సంతాన నిమిత్తమున్నూ ఈకన్యనుకోరు చున్నాము.” అనివరుడు పంపినవారు పలుకవలెను.

ధర్మప్రజా సంపత్కర్థం వృణీమహే ॥

“వరింపుడు, అతని కొరకు ఈకన్యను ఇచ్చుచున్నాను.” అని దాతమారు పలుకవలెను. ఇట్లు ఉభయవర్గముల వారు ప్రవరలు, వచన, ప్రతివచనములు మూడుమార్లు చెప్పవలెను.

దాతా ॥ వృణీధ్వం తస్మైదాస్యామీతి ప్రతిబ్రూయాత్ । ఏవంత్రిః ॥

పిమ్మట ఆనలుగురుబ్రాహ్మణులూ వరునివద్దకువచ్చి, “మేము కృతార్థుల మైతిమి, కన్యనునిశ్చయించివచ్చితిమి” అనివరునితోపలుకవలెను.

బ్రాహ్మణాః ॥ కృతార్థావయమితి వరమావేదయేయుః ।

కన్యాదాతృ కృత్యమ్

కన్యాదాతపత్నీసమేతుడై - మగ్గళస్నానముచేసి, శుభ్రవస్త్రములను ధరించి, భూషణములచే అలంకరింపబడిన కన్యకతోసహా ఫలదక్షిణ తాంబూల ములను చేతపట్టి, కూర్చొని సంకల్పించి విఘ్నేశ్వరపూజను, పుణ్యాహవాచనము లను, రక్షాబంధనమునుచేసి, అంకురారోపణము, నాందీదేవతావక్ష్యనము, ఆభ్యుదయక, కర్మణఃపుణ్యాహవాచనములనుచేసి, కన్యకచే గౌరీపూజనుచేయించవలెను.

కన్యాదాతాసపత్నీకః కృతమగ్గళస్నానాం, శుచివాసనం, స్వల జ్యృతాంకన్యాం స్వసన్నిధా ఉపవేశ్య ॥

కన్యాదాతా ॥ మమాగ్నే.....సుప్తుతైతు ॥ ఆచమ్య....శ్రీకృష్ణాయ నమః॥ ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మయా కరిష్యమాణ కన్యా వివాహాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదగ్నేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాస్త్యర్థమభ్యుదయార్థం మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే ॥

గణపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । రక్షాంబధాన్ ॥

అజ్ఞురారోపణ, నాన్దీదేవతాహ్వనంచవిధాయ । యథాకాలమాభ్యు
దయక, కర్మణఃపుణ్యాహవాచనంచకృత్వా । కన్యయాగోరీపూజాంకారయేత్ ॥

వర కృత్వమ్

వరుడు ప్రాణాయామముచేసి, ధర్మకార్యములనిమిత్తము స్త్రీనిపెండ్లి చేసు
కొనుచున్నాను అనిసంకల్పించవలెను.

వరఃప్రాణానాయమ్య.... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ధర్మప్రజా సంప
త్కర్థగ్గస్తియయ ముద్వహే ॥

యజ్ఞోపవీత ధారణమ్

వరుడు వివాహాంగమైనయజ్ఞోపవీతధారణకు సంకల్పించి, యజ్ఞోపవీత
మును షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

ఈ యజ్ఞోపవీతము కన్యాదాతలు వేయుట ఆచారము.

పునః ప్రాణానాయమ్య.... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఉద్వాహోజ్ఞభూత
ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే ॥ యజ్ఞోపవీతం సంపూజ్య ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి, యజ్ఞోపవీతమునుధరించి మరల ఆచ
మనముచేయవలెను. పిమ్మటసభాసదులు వరునిశిరస్సుపైఅక్షతలువేయవలెను.

ఆచమ్య.... ఓంయజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యధ్నహజం
పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముష్చ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు
తేజః । ధృత్వా १ १ చమ్య ॥

యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥

తరువాత వరుడు పశ్చిమముఖముగా కూర్చుండవలెను.

వరునకు కన్యకనబడకుండా ఇరువురిమధ్యలో తెరనుపట్టవలెను.

కన్యా వరయోర్మధ్యే అంతఃపటలంకృత్వా ॥

కన్యాదానమ్

వివాహవేదికపై కన్యాదాతలు తూర్పుముఖముగా కూర్చుండవలెను. కట్టు లేని వెదురుపేళ్ళ బుట్టలో బియ్యము పోసి, దానిపై నూతన వస్త్రమువేసి ఆబుట్టలో కన్యను కూర్చుండచేసి, కన్యను కన్యమేనమామ తీసుకొనివచ్చి కన్యాదాతభార్య కు ఎడమవైపున కూర్చుండబెట్టవలెను.

వరుడు కన్యమేనమామకు నూతనవస్త్రములను ఇచ్చుట ఆచారము. తరువాత కన్యాదాత కన్యాదానమునకు సంకల్పముచేయవలెను.

(మహానదీస్నాన, విశేషదాన, యజ్ఞ, వ్రతాదులయందు మహాసంకల్పము ను పఠించుటవలన అనంతమైన పుణ్యములభించునని ఆర్షవచనము.)

దాతా ప్రాణానాయమ్య... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీ నారాయణ దేవతాముద్ధిస్య లక్ష్మీనారాయణదేవతాప్రీత్యర్థం సాలజ్యుత కన్యాదానమహం కరిష్యే. కన్యాదానాశ్లత్వేన మహాసంకల్ప మస్త్రపఠనం కరిష్యే॥ మహాసంకల్పముచ్చార్య॥

మహాసంకల్పమ్

అస్యశ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య | అనంత వీర్యస్య | శ్రీమదాది
నారాయణస్య | అచింత్యాపరిమిత శక్త్యాభియమాణస్య మహాజలౌఘ
మధ్యే, పరిభ్రమమాణానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమే వ్యక్తా
ఽవ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యాపస్తేజోవాయు రాకాశాద్యావర్తతైరావృతే
స్మిన్మహతి ||

బ్రహ్మాండఖండయోర్మధ్యే, సకలాధిష్ఠాన వరాహదంష్ట్రాబ్జుర
మృణాలస్య జగన్మూలాధారశక్తిః కూర్మానంతాద్వైరావత పుండరీక వామన
కుము దాఙ్గాన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాఖ్యాష్ట దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠి
తస్య ||

అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళ సప్త
పాతాళస్యోపరితలే ! భూలోక భువర్లోక సువర్లోక మహర్లోక జనోలోక
తపోలోక సత్యలోక స్యాదోభాగే ! చక్రవాళశైల మహావలయమధ్యే వర్తిన్యాం
మహానాళాయమాన ఘణిరాజస్యశేషస్య సహస్రఘణాఘణిమండల మండితే !

ఇంద్రాగ్ని యమ నిర్ముతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానాద్యష్ట
దిక్పాలక పాలితే ! లోకా లోకాచల వలయుతే ! వలయాకార లవణేక్షు
సురా సర్పి దధిక్షీర శుద్ధజలార్ణవై రావృతేస్మిన్ మహతి ||

జంబూషక్ష శాల్మలి కుశక్రౌంచ శాకపుష్కరాఖ్యై స్సప్తభిర్ద్వీపై ర్దీపితే |
మహేంద్ర మలయ సహ్యా శుక్తి మదృక్షవ ద్విష్ట్య పారియాత్రాఖ్య సప్తకుల
పర్వతై ర్విరాజితే !!

మతజ్ఞ హిరణ్యశృంగాది పంచభిర్మహానగై స్సమధిష్ఠితే ! హిమశైల
హేమకూటాది సప్తభిర్మహానగై స్సమధిష్ఠితే ! ఇన్ద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి
నాగ సౌమ్య గంధర్వ శర భరతఖండాఖ్య నవఖండాత్మకే !!

మహాసరోరుహాకార పంచాశతోక్తి విస్తీర్ణ భూమండల మధ్యే! మేరో
ర్దక్షిణపార్శ్వే మలయాదుత్తరే కర్మభూమౌ భారత కింపురుష హరిరా వృత
కురుభద్రాశ్వక రమణ మన్దహాస జిహ్వాదాభ్యేతి నవఖండ ఖండితే! దండక
చంపక విన్ధ్య విశా నైమిశ కదళిక బదరిక నహుష గుహ దేవదారు
కారణ్యా ద్యేకాదశారణ్యాయుతే !!

అంగ వంగ కళింగ కాశ్మీర కాంభోజ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర
గుజరాష్ట్ర మగధమాళవ నేపాళ కేరళ చోళ పాంచాల బంగాళ గౌడ మళ
యాళ సింహళ ద్రవిడ ద్రావిడ కర్ణాట లాట మరాట పానాట పాండ్య
పులిం దాంధ్ర కుక్కురు కురు గాన్ధార విదర్భ విదేహ బాహ్లిక బర్బర
కేకయ కోసల కుంతల చ్యవన టెంకణ కొంకణ మత్స్య మద్ర ఘూర్జరాది
చప్పన్నదేశవిశేష భూమిపాల విచిత్రితే !!

సౌమ్యవన్తి కురుక్షేత్రాది గంగాగోదావరీ భీమరథీ తుంగభద్రా
కావేర్యాది మహానదీ విలసితే ! అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ రామేశ్వరాది
మహాముక్తి స్థలయుతే ! శ్రీశైలస్య ఈశాన్య ప్రదేశే గంగాగోదావరి యో
ర్మధ్య దేశే ॥

దేవతిర్యజ్మనుష్య సకలజగత్ప్రప్తుః పరార్థద్వైజీవినో బ్రహ్మణః
ప్రథమపరార్థే, పఞ్చశతాతీతే, ద్వితీయపరార్థే, పఞ్చశతాదివర్షే, ప్రథమ
మాసే, ప్రథమపక్షే, ప్రథమదివసే అహనిద్వితీయయామే, తృతీయముహూ
ర్తే, త్రయోదశ ఘటికాయాం ద్విచత్వారిగ్ంశ ద్విఘటికాసు, గతాసు,
త్రిచత్వారిగ్ంశ ద్విఘటికాయాం, శ్వేతవరాహకల్పే ॥

స్వాయంభువ, స్వారోచిషోత్తమ, తామస, రైవత, చాక్షుష, వైవస్వత, సూర్యసావర్ణి, చంద్రసావర్ణి, బ్రహ్మసావర్ణి, విష్ణుసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, రౌచ్య, భౌచ్య, చతుర్దశమన్వంతరాణాంమధ్యే, సప్తమేవైవస్వతమన్వంతరే, అష్టావిగ్ంశ నృహాకలియుగే ॥

మత్స్యః కూర్మాది దశావతారాణాం మధ్యే నవమేబౌద్ధావతారే, యుధిష్ఠిరాదిషట్కానాంమధ్యే తృతీయేశాలివాహనశకే ॥

పంచాశీతియుత శతసహస్ర వర్షాతీతే షష్ఠిశతే వర్తమానవ్యావహారికచాంద్రమానేన ప్రభవాది షష్ఠిసంవత్సరాణాంమధ్యే శ్రీ...నామ సంవత్సరే ...అయనే,...ఋతౌ,...మాసే,...పక్షే,.....తిథౌ.....వాసరే, శుభనక్షత్రే, శుభయోగేశుభకరణ, ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః,.....నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోహం, శ్రీమతః....గోత్రస్య.... నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభుత్వే తత్క్షణ పర్యంతం, మధ్యవర్తినకాలే బాల్య యౌవన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనో వాక్యాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సమస్త పాపక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థమ్ ॥

మయాసః దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం సర్వేషాం పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థమ్ ॥

౧) గంగావాలుకాభిస్సప్త ఋషిమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రప్రసావసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షకమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సమ్మిత కాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థమ్ ॥

- ౨) తిలైస్సూర్యమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైకతిలాప
కర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థమ్॥
- ౩) యవైశ్చస్తమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకయవాప
కర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థమ్॥
- ౪) మాఘైర్షవమండలపర్యంతం, కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకమాషాప
కర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాస సిద్ధ్యర్థమ్॥
- ౫) గోలోమభిర్నక్షత్రమండలపర్యంతం, కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైక
లోమాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థమ్॥

త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽష్టోర్యామసాంతపన రాజ

సూయ వాజపేయాఽఽశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థమ్ ॥

మమ ఇహజన్మనిజన్మని రాజాధిరాజోభూత్వా సమస్త సుఖాన్యను
భూయతతో విష్ణుసాయుజ్యఫలావాప్త్యర్థమ్ ॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణదేవతా ముద్దిశ్య
శ్రీలక్ష్మీ నారాయణదేవతా ప్రీత్యర్థం సాలజ్యత కన్యాదానమహం కరిష్యే ॥

వర ఫూజ

కన్యాదాత వరునిశిరస్సుపై అక్షతలువేసి, పిమ్మటక్రిందివాక్యములుపలికి,
వరునకు ఆసనమునిమిత్తము కూర్చును ఈయవలెను.

వరమభ్యర్చ్య ॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమావాహనమ్ ॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర ఇదమాసనమ్ ॥

కన్యాదాత క్రిందివాక్యముపలికి, కొత్తపళ్ళెమువరునిముందుఉంచి మొదట
వరునికుడికాలు, తరువాత ఎడమకాలునూపళ్ళెములోపెట్టమని కోరవలెను.

పిమ్మట కన్యాదాతభార్య ఉదకముతో ఉన్న క్రొత్తచెంబు తీసుకొని కన్యాదాత

కుడివైపుకు వచ్చినిలబడి వరునిపాదములపై ఉదకము పోయుచుండగా కన్యాదాత తనరెండుచేతులతో మొదట వరునికుడిపాదమును, పిదప ఎడమపాదమును కడుగవలెను.

ఉభాభ్యా మిదంవాంపాద్యమ్॥

కన్యాదాత వరునికాళ్ళుకడుగునపుడు క్రిందిశ్లోకమునుఉచ్చరించవలెను.

శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే ।

సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి యుగధారిణేనమః॥

పిమ్మట కన్యాదాతభార్యయథాస్థానమున కూర్చుండవలెను.

కన్యాదాత క్రిందివాక్యముచెప్పి వరునకుగంధము ఈయవలెను.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య స్వరూపవర భాగశః అమీవో గన్ధాః । సుగన్ధాః ॥

కన్యాదాత క్రిందివాక్యముపలికి, వరునిశిరస్సుపైఅక్షతలు చల్లవలెను.

అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః॥సస్త్వక్షతాః ॥ సకలారాధనై శోభనమస్తు ॥

తదుపరి కన్యాదాత క్రిందిశ్లోకములను పలుకవలెను.

శ్లో॥ కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకా భరణైర్యుతామ్ ।

దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోక జిగీషయా ॥

కన్యేమమాగ్రతో భూయాః కన్యేమేదేవి పార్శ్వయోః ।

కన్యేమే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానా న్మోక్షమాప్నుయామ్ ॥

విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః ।

ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయవై ॥

కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే ।

ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థ సిద్ధయే ॥

గోత్ర ప్రవరోచ్ఛారణమ్

ఈసమయమున ముందు కన్యప్రవరను, పిదప వరునిప్రవరను చెప్పవలెను.

చతుస్సాగరపర్వంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు ।

నస్త్రీం, పౌత్రీం, పుత్రీం, గోత్రోద్భవాం నామ్నీంకన్యామ్ ॥

చతుస్సాగరపర్వంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు ।

నస్త్రే, పౌత్రాయ, పుత్రాయ, గోత్రోద్భవాయ శర్మణేవరాయ ॥

తాంబూలము, గుమ్మడిపండు, కొబ్బరిబొందము, కన్యదోసిలియందు ఉంచి, ఆమెదోసిలిని కన్యాదాతపట్టుకొని, వరునిదోసిలిలోఉంచగా, అప్పుడు కన్యాదాతభార్య కన్యాదాతకు కుడివైపుకు వచ్చి ఉదకము పోయుచుండగా కన్యాదాత తుభ్యంప్రజాసహత్వ కర్మభ్యఃప్రతిపాదయామిఅనిపలికి, కన్యాదానముచేయ వలెను.

సూ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదక పూర్వం దద్యాత్ ॥

వరుడు స్వస్తియని పలుకగా కన్యాదాత క్రింది మంత్రములను చెప్పవలెను.

స్వస్తీతి ప్రతివచనమ్ । వరఃస్వస్తి ॥

దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం

ప్రతిగృహ్ణామి రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవిదక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యామ్ ॥

తేనాస్మత్త్వమస్యామ్ । వయోదాత్రే । మయో మహ్యమస్తుప్రతిగ్రహీత్రే ।

కఇదంకస్మాదదాత్ । కామః కామాయ । కామోదాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా ।

కామగ్ం సముద్ర మావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషాతే

కామదక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాక్షీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥

కన్యాదానం తుభ్యమహం సప్రదదే ॥

కన్యాదానముచేయునపుడు తుభ్యమహంసప్రదదే అనిమాత్రమే పలుకవలెను, నమమ అనిఅనకూడదు. తరువాత కన్యాదాత క్రిందివాక్యము పలికి కన్యాదాన సాధుణ్యముకొరకు తనశక్త్యానుసారముగా వరునకుదక్షిణను ఈయవలెను.

కన్యాదానసాధుణ్యార్థం మనస్సంకల్ప దక్షిణాంతుభ్యమహం సప్రదదే నమమ ॥

తరువాత కన్యాదాత క్రింది వాక్యమును వరుని ఉద్దేశించి పలుకవలెను.

దాతా :- ధర్మేచ, అర్థేచ, కామేచ, త్వయైషా నాతిచరితవ్యా ॥

వరుడు క్రింది ప్రతివాక్యమును పలుకవలెను.

వరః :- నాతిచరామి ॥

గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనమ్

పిమ్మట వరుడు కన్యను అచ్చటనేఉంచి, హోమముచేయు చోటకువెళ్ళి, అచ్చట గృహ్యగ్నినిప్రతిష్ఠాపనచేయవలెను.

తత్రైవ కన్యాస్తే వరోవివాహ వేదికాయామగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్ ॥

వరుడు ఆచమనము, ప్రాణాయామముచేసి, క్రిందివిధముగా సంకల్పించి, స్థండిలోల్లేఖనముమొదలు అలంకరణాంతము అగ్నిముఖములోవలెనే చేసి, వరుడుమరల యథాస్థానమునకువచ్చి కూర్చుండవలెను.

వరః :- ఆచమ్య....ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సకలశ్రౌత

స్మార్తనిత్య కర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం గృహ్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । అగ్నింధ్యాత్వాలంకృత్య॥

ప్రాచీఃపూర్వముదక్సంస్థం....జాతవేదసేనమః॥

మధుపర్వః

తరువాత కన్యాదాత వరునకు మధుపర్వమును ఇచ్చుటకై సంకల్పము చేయవలెను.

తతో మధుపర్వః । దాతాప్రాణానాయమ్య...శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మయాక్రియమాణ కన్యాదానాఙ్గత్వేన వరంమధుపర్వేణ పూజయిష్యే॥

కన్యాదాత తొమ్మిదిదర్భలతో కట్టినకూర్చునుఅసనముగా ఉత్తరాగ్రముగా వరునకుఈయవలెను. ఎచ్చటవరునకు మధుపర్వపూజచేయుదురో అచ్చటదాత యిచ్చినకూర్చుపై దాతకు అభిముఖముగా వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి ఉత్తరాగ్రమైన కూర్చుపై కూర్చుండవలెను.

కూర్చును గురించిన వివరములు ఉపనయనమున చూడుడు. (పేజీ నెం169) సూ॥ ఉదగగ్రం కూర్చం ప్రయచ్ఛతి । యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వన్తి తత్కూర్చ ఉపవిశతి । యథాపురస్తాత్ ॥

రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సన్ధీమాత్వ ద్యోషమ్ ॥ అని బ్రాహ్మణుడు,
రాష్ట్రభృదసి సంప్రాడా సన్ధీమాత్వ ద్యోషమ్ ॥ అని క్షత్రియుడు,
రాష్ట్రభృదస్యధిపత్యా సన్ధీమాత్వ ద్యోషమ్ ॥ అని వైశ్యుడునూ కూర్చొనునప్పుడు చెప్పవలెను.

కన్యాదాత ఉదకములు తెచ్చి ఆపః పాద్యాః అని ఉచ్చరించవలెను. సూ॥ ఆపఃపాద్యా ఇతి దాతాప్రాహ ॥

వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పుచూకన్యాదాతచేతిలోనిఉదకమునుముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరయాభిమన్త్య ॥
ఆపఃపాదావనే జనీర్ద్విషంతం నాశయన్తుమే । అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥

వరుడుబ్రాహ్మణుడైనచోకుడికాలు ముందుఈయవలెను. శూద్రుడైనచో

ఎడమకాలు ముందు ఈయవలెను. కాళ్ళుకడుగునపుడు వరుడు కన్యాదాతను చేతితో ముట్టుకొని, కాళ్ళుకడిగినపిమ్మట వరుడు ఆచమనముచేయవలెను. వరుని కాళ్ళుకడుగునపుడు కన్యాదాతభార్య కన్యాదాతకుడివైపుకువచ్చి, ఉదకము పోయవలెను.

సూ॥ దక్షిణంపాదం పూర్వంబ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్ । సవ్యగ్ం శూద్రాయ॥ ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య । ఆచామేత్ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి తనవృద్ధయమును ముట్టుకొని, ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్ ॥
మ॒యి॒మ॒హే॒శా మ॒యి॒యశో మ॒యీ॒న్ద్రి॒యం వీ॒ర్యమ్ ॥ అప॒ఉపస్పృశ్య ॥

కన్యాదాత ఒకమట్టిపాత్రలో ఉదకముపోసుకొని ఆపాత్రకు అడుగునా, పైనా కూర్చులు వేసి అర్హణీయా ఆపః అని పలుకవలెను.

దాతాః సూ॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృణ్మయే నార్హణీయా ఆపః ఇతి ప్రాహ॥
వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, ఆఉదకమును అభిమంతించవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరయాభిమన్త్ర్య ॥
అ॒మా॒గన్ య॒శసా॑వర్చసా॒ సగ్ం॑స్సృ॒జ ప॑యసా॒తేజ॑సాచ ।
తం॑మాప్రి॒యం ప్ర॒జానాం కు॒ర్వధి॑పతిం పశూనామ్ ॥

పిమ్మట కన్యాదాత తన దోసిటయందున్న మట్టిపాత్రలోని ఉదకములో కొంతభాగము వసునిచేతిలోపోయగా, వరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను.

సూ॥ అజ్ఞాలా వేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేత్ ॥
వి॒రాజ్తోదో॑హా ॒సి వి॒రాజ్తో దో॑హ మ॒సీయ మ॒మప॑ద్యాయ విరాజ॥

వరుని దోసిలిలోపోయగా మిగిలినఉదకమును కన్యాదాతవరునిముందర

నేలమీద వంపుచుండగా వరుడుక్రిందిమంత్రముచెప్పవలెను.

సూ॥ శేషంపురస్తాన్నినీయమాన ముత్తరయాఽను మస్త్రయతే ॥

సముద్రంవః ప్రహిణోమి స్వాంయోని మపిగచ్ఛత ।

అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసే చిమత్పయః ॥

కన్యాదాత ఒకపాత్రలో పెరుగు, తేనె రెండింటినికలిపి దానికంటే పెద్దదైన కంచుపాత్రచే మొదటి పాత్రనుకప్పి వాటిపై ఒకకూర్చును, వాటిక్రింద ఒక కూర్చును పట్టుకొని మధుపర్కః అని అనవలెను.

సూ॥ దధి మధ్వితి సగ్ం సృజ్య కాగ్ంస్యేన వర్షీయ సాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య దాతా మధుపర్కః ఇతిప్రాహ ॥

మధుపర్కద్రవ్యములు పెరుగు, తేనె రెండుఅనికొందరు, నెయ్యితోకలిపి మూడుఅనిమరికొందరు, వేపుడుబియ్యము పేలపిండియుకలసి మొత్తము ఐదు ద్రవ్యములు అనికొందరుఅందురు.

త్రివృతమేకే ఘృతంచ పాఙ్క్తమేకే ధానాస్సక్తాగ్శ్చ ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములచే మధుపర్కమును అభిమంత్రించవలెను.

సూ॥ వరః ఉత్తరాభ్యామభిమన్త్ర్య ॥

త్రయ్యైవిద్వాయై యశోఽసి యశస్థో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి ।

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ॥

ఆమాగన్ యశస్థా వర్చస్థా సగ్ంసృజ పయస్థా తేజస్థాచ ।

తంమా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ॥

అమృతోపస్తరణమసి అమృతాపిధానమసి అనునపుడు క్రింది విధముగా ఆచమనము చేయవలెను.

సూ॥ యజుర్భ్యామపాచామతి పురస్తాదు పరిష్టాచ్చ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి ఒకమారు ఉదకమునుత్రాగవలెను.

అమృతోపస్తరణమసి ॥

పిమ్మట రెండుమార్లు ఆచమనముచేసి, క్రింది మంత్రముచెప్పి ఒకమారు, మంత్రములేకుండా మరొక రెండుమార్లు మధుపర్కము త్రాగవలెను.

కన్యాదాత వరునిచేతిలో మధుపర్కమువేయుట ఆచారము.

సూ॥ ఇత్యపఃపీత్వా । ద్వీరాచమ్య । ఉత్తరయాత్రిః ప్రాశ్య ॥

యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం
మధునో మధవ్యేన పరమేణా న్నాద్యేన వీర్యేణ పర మోన్నాదో మధవ్యో
ఽసాని ॥ సూ॥ సకృన్నస్త్రేణ ద్వీస్తాప్తీమ్ ॥

వరుడు మధుపర్కముత్రాగినతరువాత క్రిందిమంత్రముపలికి, ఒకమారు ఉదకమునుత్రాగి, పిమ్మటచేతులుకడుగుకొని, మరల రెండుమార్లుఆచమనము చేయవలెను.

వరునికి ఇవ్వగా మిగిలిన మధుపర్క శేషమును కన్యాదాత తనకు దయా పాత్రులైన కుమారుడు, శిష్యుడుమొదలగు స్నాతకులకుఈయవలెను. క్షత్రియ, వైశ్యులు కన్యాదాతలైనచో ఆమధుపర్క శేషమును పురోహితునకు ఈయవలెను.

అమృతాపిధానమసి ॥

సూ॥ ఇత్యపఃపీత్వా హస్తంప్రక్షాళ్య ద్వీరాచమ్య । అనుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ ।
ప్రతిగృప్యైవ రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయ ॥

తరువాత కన్యాదాత గౌః అని ఆవును చూపవలెను. ఆవుకు బదులుగా దర్భను చూపి, ఆదర్భను విడిచిపెట్టుట ఆచారము.

సూ॥ గౌః ఇతిగాంప్రాహ॥

ఆవును విడిచిపెట్టినపుడు వరుడుక్రిందిమంత్రములను జపము చేయవలెను.

సూ॥ యద్యుధ్యజే దుపాగ్ం శూత్ర రాష్ట్రపిత్యా ॥

గోః॥ యజ్ఞోవర్ధతాం యజ్ఞస్త్వృద్ధి మనువర్ధాఽపచితి ర్నృపచిం మాకుర్వప
చిత్తోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ । గౌర్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం
దుహితా వసూనాగ్ స్వసాదిత్యానా మమృతస్త్వనాభిః ॥ ప్రణ వోచం చికితుషే
జనాయ మాగామనాగా మదితింవధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు ॥

వరుడు క్రిందివాక్యమును బిగ్గరగా అనవలెను. ఓముధ్యజత । (ఉచ్చైః ।)

కన్యాదాత సిద్ధమైన అన్నమును వరునకు చూపి భూతం అనిఅనవలెను.

సూ॥ అన్నంప్రోక్త మపాగ్ం శూత్ర రైరభిమన్త్ర్య ॥ సిద్ధమన్నం భూతమ్ ॥
ఇతి దాతాప్రాహ ॥

వరుడుమెల్లగాభూతం అనిపలికి, క్రిందిమంత్రములుచెప్పి అభిమంత్రణ చేయవలెను.

వరః - భూతం । సావిరాట్ । తన్మాక్షాయి । తస్యతేసీయ । తన్మృడోర్జన్యాః ॥

వరుడు ఓం కల్పయత అనిబిగ్గరగాఅనవలెను. కన్యాదాతవరునినూతన వస్త్రాభరణాదులచే యథాశక్తిగా పూజింపవలెను.

సూ॥ ఓంకల్పయత । ఇత్యుచ్చైః । వరం వస్త్రాదిభిర్యథార్హంపూజయేత్ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్ర,వాక్యములు చెప్పి, కన్యాదాతచే వధూవరులు ఇరువురి మధుపర్కములు, వరునకు ఉంగరము, వధువునిమిత్తముగా చేయించిన మంగళసూత్రమునూ వరునకుఇప్పించవలెను.

అర్చత ప్రార్చత । యువం వస్త్రాణిపీవసావసాథే యువో రచ్చిద్రా
మస్తవో హసర్గాః । అవాతిరత మన్మతాని విశ్వరేనమిత్రా వరుణా సచేధే ॥

సుమజ్జలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత ।

సౌభాగ్యమస్యైదత్వా యాథాస్తం విపరేతన ॥

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సంధ్యగపాన్న పాఢ్నేదు హిరణ్యవర్ణః ।

హిరణ్యయా త్పురియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్న మస్మై ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ(మధుసూదనశర్మగారు)తమకుమార్తె పాణి గ్రహణ సమయమందు లక్ష్మీనారాయణస్వరూపుడైనఅల్లునకు మధుపర్కధ్వయము, సర్వాభరణములుఇచ్చి గౌరవించడమైనది.

వరుడు తనమధుపర్కములను మాత్రముధరించి, ఆచమనముచేసి, సభాయైనమః అనినమస్కరించవలెను.

సుముహూర్తకాలే లగ్నాష్టక, మంగళాష్టక చూర్ణికాంచ పఠిత్యా ॥

వధూవరులు జీలకర్ర బెల్లము పసుపు మొదలగు మంగళద్రవ్యములను తమ కుడిచేతులలో పట్టుకొని ఉండగా సుముహూర్తమునకు ముందుగా లగ్నాష్టక, మంగళాష్టక, చూర్ణికలను శుభకరమైన వేదానువాకములను బ్రహ్మగారు, ఇతర పండితులు పఠించవలెను.

లగ్నాష్టకమ్

శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరోవిఘ్నవిదూరకారీ నిర్విఘ్నకార్యేషు ఫలంసుసిద్ధమ్ ।

విఘ్నేశ్వరోనామ సురేషుపూజ్యో వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు॥

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ ।

విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి॥౨

శ్లో॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్యపుత్రీ సీతాజ్ఞనా సున్దర కోమలాశ్లే॥

భూగర్భజాతా భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥౩॥

శ్లో॥ శివస్యపత్నీ గిరిరాజపుత్రీ సువర్ణదివ్యామ్బర రత్నభూషా ।

కల్యాణగౌరీ శుభమజ్జకార్థీ వధూవరాభ్యాం వరదాభవన్తు ॥౪॥

శ్లో॥ జానక్యాః కమలామలాఞ్జలి పుటే యాఃపద్మరాగాయితాః ।
 న్యస్తారాఘవ మస్తకేచ విలసత్కున్ద ప్రసూనాయితాః ।
 స్రస్తాః శ్యామల కాయకాన్తి కలితా యాఞ్జన్త నీలాయితాః ।
 ముక్తాస్తాశ్శుభదా భవన్తు భవతాం శ్రీరామవైవాహికాః ॥౫॥

శ్లో॥ శ్రీభద్రాచల దివ్యభవ్య శిఖరఃప్రోత్తుజ్గ సౌధాన్తరే ।
 నిత్యశ్రీ మతిసున్దరే మణిమయే సింహాసనే భాసురే ।
 స్వాసీనస్సహసీతయా ముదితయా వామాఙ్క విశ్రాన్తయా ।
 శ్రీరామఃపరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమౌదమ్పతీ ॥౬॥

శ్లో॥ రాజన్తౌ రజపఞ్చబాణ సదృశౌ రాకేన్ద్ర బిమ్బాననౌ ।
 రమ్యభ్రూయుగళౌ రథోత్సవయుతౌ రమ్భాదినాట్యప్రియౌ ।
 రత్నాం చన్ద్రమణీయ కఙ్కణధరౌ రాజాధిరాజార్చితౌ ।
 దమ్పత్యోస్సుఖ సమ్పదే శుభవతాం శ్రీజానకీరాఘవౌ ॥౭॥

శ్లో॥ శ్రీమద్రత్న కిరీట మన్దరతరః శ్రీతాన్దవాడంబరః ।
 శ్రీరఙ్గన్ముఖ చన్ద్రబిమ్బ లలితస్వానన్ద మన్దస్మితః ।
 కర్ణ శ్రీకర చారు కుణ్డల మణీఘోల త్కపోలస్థలః ।
 శ్రీరామఃపరిపూర్ణ శాశ్వతసుఖౌ కుర్యాదిమౌదమ్పతీ ॥౮॥

సుముహూర్తస్సావధాన ! శుభలగ్నస్సావధాన ! లక్ష్మీనారాయణస్సావధాన!!

మంగళాష్టకమ్

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహః కమల భూస్సాను ర్గరుత్మాన్రథః ।
 పౌత్రశ్చన్ద్ర విభూషణ స్సురగురు శ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్ ।
 బ్రహ్మాణ్డం వరమన్దిరం సురగణా యస్య ప్రభోస్సేవకాః ।

సత్రైలోక్య కుటుమ్బ పోషణపరః కుర్యాత్సదామజ్గళమ్ ॥౧॥

శ్లో॥ బ్రహ్మ వాయు గిరీశశేష గరుడా దేవేంద్ర కామోగురుః ।

చంద్రార్కౌ వరుణాఽనలౌ మనుయమౌ విత్తేశ విఘ్నేశ్వరౌ ।

నాసత్యే నిర్ముతిర్మరు ధ్గణయుతాః పర్జన్య మిత్రాదయః ।

సస్త్రీకా స్సురపుజ్గవాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మజ్గళమ్ ॥౨॥

శ్లో॥ విశ్వామిత్ర పరాశరౌర్వ భృగవోఽగస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః ।

శ్రీమానత్రి మరీచి కౌత్స పులహ శృక్తి ర్వసిష్ఠోఽఙ్గిరాః ।

మాణ్డవ్యో జమదగ్ని గౌతమ భరద్వాజాదయస్తాపసాః ।

సస్త్రీకా మునిపుజ్గవాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మజ్గళమ్ ॥౩॥

శ్లో॥ మాన్ధాతా నహుషోఽఽమృరీష సగరౌ రాజాపుధుర్ద్వేహయః ।

శ్రీమాన్ధర్మసుతో నలో దశరథో రామోయయాతి ర్యదుః ।

ఇక్ష్వాకుశ్చ విభీణశ్చ భరత శ్చౌత్తానపాదో ద్రువః ।

ఇత్యేతేభువి భూభుజః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మజ్గళమ్ ॥౪॥

శ్లో॥ అశ్వత్థో బదరీచ చన్దన తరుర్మన్దార కల్పద్రుమౌ ।

జమ్బూనిమ్బ కదమ్బ చూత సరళా వృక్షాశ్చయే క్షీరిణః ।

సర్వేతే ఫల మిశ్రితం వనచయం వైభ్రాజితం భ్రాజితమ్ ।

రమ్యం చైత్రరథం సునన్దన వనం కుర్వన్తువాం మజ్గళమ్ ॥౫॥

శ్లో॥ గౌరీశ్రీ రదితిశ్చ కద్రు వినతే జ్యోతిశ్చ పూర్ణావతీ ।

సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి సృత్య వ్రతారున్ధతీ ।

స్వాహా జామ్బవతీచ రుక్మిభగినీ దుస్స్వప్న విధ్వంసినీ ।

వేలాచామ్బునిధే సుమీన మకరాః కుర్వన్తువాం మజ్గళమ్ ॥౬॥

శ్లో॥ ఆదిత్యాది నవగ్రహ శుభఫల మేషాదయో రాశయః ।

నక్షత్రాణి సయోగకాశ్చ తిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః ।

మాసాబ్దా ఋతవస్తథైవ దివసా స్సన్ధ్యాదయో రాత్రయః ।

సర్వే స్థావరజ్జమాః ప్రతిదినం కుర్వన్తువాం మజ్జళమ్ ॥౭॥

శ్లో॥ గణ్గా సిన్ధు సరస్వతీచ యమునా గోదావరీ నర్మదా ।

కృష్ణా భీమరథీచ ఫల్గు సరయూ శ్రీగణ్డకీ గోమతీ ।

కావేరీ కపిలా ప్రయాగ నిరతా వేత్రావతీత్యాదయః ।

నద్యశ్రీ హరిపాద పజ్జుజభవాః కుర్వన్తువాం మజ్జళమ్ ॥౮॥

సుముహూర్తస్సావధాన! శుభలగ్నస్సావధాన !లక్ష్మీనారాయణస్సావధాన!!

స్వస్త్వప్తాశీతి సహస్రాణామ్ । ద్విజ గురు దైవత్యానామ్ । పాకశా
సన హుతాశన దణ్డధర రక్షోనాథ పాశపాణి సమీరణ వైశ్రవణ శశిశేఖరా
ణామ్ । ఆయుష్మతః కమలాసనస్య యమ నియమాసన ప్రాణాయామ
ప్రత్యాహార ధ్యాన ధారణ సమాధ్యష్టాజ్ఞ యోగనిరతానామ్ ॥

వశిష్ట వాలఖిల్య వైశమ్పాయన విశ్వామిత్ర దక్ష కాత్యాయన కౌండిన్య
గౌతమాక్షీరస పారాశర వ్యాస వాల్మీకి శుక శౌనక సనక సనన్దన సన
త్కుమార సనత్కుజాత జాబాలీ కుమ్భసమ్భవ పులస్త్య పులహాదిత్య తపో
మతజ్ఞ కుత్స కశ్యప శన్దిల శాన్దిల్య పృషదశ్వ మన్దారపాలక కపిల కణ్వ
గార్గ్య విభాన్దకాది ముఖ్యమునీనామ్ ॥

అరున్ధతీ లోపాముద్రా ౭హల్య ద్రౌపదీ వినతా సీతా రుక్మిణీ
స్వాహా జామ్బవతీ సత్యభామా దమయన్యాది పుణ్యసతీనామ్ । హరిశ్చంద్ర
నల పురుకుత్స పురూరవ సగర కార్తవీర్యాది షట్పక్రవర్తీనామ్ ॥ రామరన్ని
మరుద్భగీరథ గజామ్బరీష నహుష దిలీప రఘుజు దశరథ శ్రీరామ భరత
కుశలవాది మహారాజానామ్ ॥

పనసపాటలాష్లు క్రముకఖర్జూర నారికేళవకుళాశోక కాఞ్చనచన్దన
కదళీధాత్రీకేతకీ సిన్ధువారా ౭శ్వత్థ బదరీపున్నాగ చూతతాల హింతాలతమా
లేత్యాది ముఖ్యతరూణామ్ । ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ వేదానామ్ । కావ్యనాట
కాలజ్ఞానవ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరాది తర్కవేదాన్తాది శాస్త్రాణామ్ । వజ్ర
వైడూర్యగోమేధిక పుష్కరాగ మరకతమాణిక్య కౌస్తుభాదిముఖ్యమణీనామ్ ॥

అఖిలజగదానందకస్యభగవతో శ్రీవినాయకస్యప్రసాదేన అనయోర్ధ
మృత్యోః (అస్యవటోః) ఇక్షుక్షీర ఘృతగుడ గోరోజన మజ్జకద్రవ్యాణి మజ్జక
కరాణిభవేయుః । తిథివారనక్షత్ర లగ్నహోరాద్రేక్కాణ నవాంశద్వాదశాంశ
త్రింశాంశత్రింశదంశకానాం నిరస్తరమనుకూలా స్పర్శగ్రహస్సనక్షత్రా శ్చుభ
ఏకాదశస్థానఫలదా స్ఫుటీతాస్ఫుప్రసన్నా స్ఫుముహూర్తా వరదాభవన్తు ॥

SANTOSH 9440 238333

సుముహూర్తమ్

సుముహూర్తసమయమున వధూవరులు తమచేతులలోఉన్న జీలకర్ర
బెల్లముమొదలగు మజ్జకద్రవ్యములను ఒకరిశిరస్సుపై ఒకరుపరస్పరము ఉంచిన
పిమ్మట క్రిందిమంత్రములనుచెప్పవలెను.

సానోదేవీ సుహవా శర్యయచ్చతు । ఆత్వాహరుషమన్తరభూః
 ధ్రువస్తిష్ఠా విచాచలిః । విశస్త్వా సర్వావాఇచ్చన్తు । మాత్స్వద్రాష్ట్రమధిభ్రశత్ ।
 ధ్రువాద్యోర్ధ్రువా పృథివీ ॥ ధ్రువం విశ్వమిదంజగత్ । ధ్రువాహపర్వతాఇమే ।
 ధ్రువోరాజా విశామయమ్ । ఇహైవైధి మావ్యధిష్ఠాః । పర్వతఇవావిచాచలిః ।
 ఇన్ద్రఇవేహ ధ్రువస్తిష్ఠ । ఇహరాష్ట్రముధారయ । అభితిష్ఠపృతన్యతః । అధరే
 సన్తుశత్రవః । ఇన్ద్రఇవ వృత్రహాతిష్ఠ । అపఃక్షేత్రాణి సంజయన్ । ఇన్ద్రవిణ
 మదీధరత్ ॥ ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా । తస్మైదేవా అధిబ్రవన్ । అయంచ
 బ్రహ్మణస్పతిః ॥ ధ్రువంతే రాజావరుణో ధ్రువందేవో బృహస్పతిః । ధ్రువన్త
 ఇన్ద్ర శ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువమ్ ॥

వధూవరులమధ్యనడన్న తెరనుతొలగించిన పిమ్మట క్రిందివాక్యముచెప్పి,
 పెద్దలందరూ వధూవరులశిరస్సులపై అక్షతలువేయవలెను.

అయం ముహూరస్సుముహూర్తో ౨ స్తు ॥

వధూ వర సమీక్షణమ్

తరువాత సుముహూర్తమందు వరుడు వధువునుచూచి క్రింది మంత్రము
 ను జపించవలెను. వధూవరులు పరస్పరము చూచుకొనవలెను.
 సూ॥ తతస్సుముహూర్తే స్వయందృష్ట్వా తృతీయాఞ్జపేత్ ॥
 అబ్రాతృఘ్నిం వరుణా పతిఘ్నిం బృహస్పతే ।

ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతా మస్త్యై సవితస్సువ ॥

వరుడు వధువునొకసారిచూచి క్రింది మంత్రముచెప్పి వధువుదృష్టియందు తనదృష్టినినిలుపవలెను.

సూ॥ దృష్టైవ చక్షుషీ ఉపసగ్ంహరతి । చతుర్థ్యా సమీక్షేత ॥

అఘోరచక్షు రపతిఘ్నైధి శివాపతిభ్య స్సుమనా స్సువర్చాః ।

జీవసూర్దేవ కామాస్సోనా శంసోభవ ద్విపదే శఙ్చతుష్పదే ॥

కన్యాదాతదంపతులకు వారిఅత్తవారునూతనవస్త్రములను ఈయవలెను.

వారుఆవస్త్రములనుధరించి, ఆచమనముచేసి, పెద్దలఆశీర్వచనముపొందవలెను.

తరువాత కన్యాదాతఆడపడచులు కన్యాదాతదంపతులకు మంగళహారతి ఇవ్వవలెను. పిమ్మట కన్యాదాతలుపీటలపైనుండిలేచి, సభకు నమస్కరించవలెను.

తదుపరి వధువుబుట్టలోనుండిలేచి, తూర్పుముఖముగాపెళ్లిపీటపై కూర్చొనగా, వరుడులేచి, ఆమెకుకుడివైపున తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి ప్రాణాయామము చేయవలెను.

కృతప్రాణాయామౌ । ప్రాణానాయమ్య...శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం॥

వధూవరులిద్దరూసంకల్పించి మనమిరువురము పుణ్యకార్యములు చేయు

చూ, సంతానమునుపొందుదుము. అనిదంపతులు క్రిందివాక్యమునుపలికి వరుడు అక్షతోదకములను వధువు కుడిచేతియందు విడువవలెను. ఆమె ఆఅక్షతోదకములను హరివేణమునందు విడువవలెను.

సూ॥ ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ వధూవరౌ సంకల్పయుతః ॥

వరుడు పెళ్లిపీటమీదనుండిలేచి, వధువుకుఎదురుగా పశ్చిమముఖముగా నిలబడి, తన కుడిచేతి బ్రౌటనవ్రేలితోను, ఉంగరపు వ్రేలితోను ఒకదగ్గనుకొన క్రిందికుందునట్లు పట్టుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువు కనుబొమల

నడుమ ప్రదక్షిణముగాతుడిచి, ఆదర్శను వధువువెనుకవైపు పడమటిదిక్కుగా పారవేసి ఉదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అబ్జుష్టే నోపమధ్యమయా చాబ్జుశ్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యోత్తరేణ యజుషో తస్యోభ్యవో రస్తరగ్ం సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ॥

ఇదమహం యాత్వయి పతిఘ్న్యుల్క్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥

వధువుకాని, ఆమెబంధువులుకాని, వధూవియోగకారణముగా కన్నీరు విడచినచో వరుడుక్రిందిమంత్రమును జపించవలెను.

సూ॥ ప్రాప్తేనిమిత్త ఉత్తరాం జపేత్ ॥

జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసీతిం దీధియు ర్నరః ।
వామం పితృభ్యో యఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే ॥

సరిసంఖ్యకలిగి తనకార్యమందు దృష్టికలిగినట్టి వేదవేత్తలైన బ్రాహ్మణులను వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువుకు యుగచ్ఛిద్రాభిషేకముచేయు నిమిత్తము ఉదకముతెచ్చుటకు పంపవలెను.

సూ॥ యుగ్మాన్ సమవేతాన్మస్తవత ఉత్తరయాధ్యుః ప్రహిణుయాత్ ॥

వ్యక్షత్రూర ముదచన్వాప ఆస్యై బ్రాహ్మణా స్సపనగ్ంహరన్తు ।
అవీరఘ్ని రుదచన్వాపః ॥

దర్భేణ్య లక్షణమ్

శ్లో॥ పంచభిర్వలయం దర్భైః వింశత్యావేష్టనంతతః ।

అస్తర్దశాబ్జుకం ప్రోక్తం దర్భేణ్యస్యచ లక్షణమ్ ॥

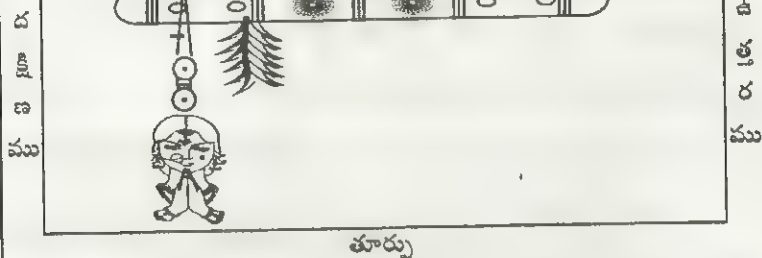
ఐదుదర్భలను గుండ్రముగాచేసి ఇరువది దర్భలచే వాటిని చుట్టవలెను.

మధ్య పది అంగుళములు వైశాల్యము ఉండవలెను.

యుగచ్ఛిద్రాభిషేకమ్

పదమర

కాడి దక్షిణపు తొల

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పిదర్శలతోపైప్రకారముచుట్టినకడియము

ను వధువు శిరస్సుమీద ఉంచవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణయజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్విం నిధాయ॥

అర్చ్యమ్నా అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతిక్షన్తాగ్ శ్వశో దేవరాశ్చ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దుక్కికాడిని వధువుశిరస్సుకు తగులకుండా ఉత్తర

మువైపు పైకిపట్టుకొని, అకాడియొక్క దక్షిణపుతొలలు రెండింటిలో చివరిదానిని

ఆ కడియముపై ఉంచవలెను.

సూ॥ తస్మిన్నుత్తరయా దక్షిణంబహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య॥

భే॒న॒సః॒ భే॒ర॒థః॒ భే॒యు॒గ॒స్య॒శచీ॒వతే॑ ।

అ॒పాలా॑ మి॒ద్ర త్రి॒పూర్వ్య క॒ర॒ధూ॒ర్య వ॒ర్చసమ్ ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, అకాడిరంధ్రమందు బంగార(మంగళ

సూత్ర)మునుఉంచి, పట్టుకొనవలెను.

సూ॥ చిద్రే సువర్ణ ముత్తరయాస్తర్ధాయ ॥

శన్తే॑ హి॒రణ్యగ్ం॑శ॒ముస॒న్వ్యాప॑శ్శన్తే॑ మే॒ధీభ॑వతు॒శంయు॑గస్య॒తృద్యు॑ ।

శస్త్ర ఆపశ్చతపవిత్రా భవన్వధాపత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజస్య ॥

వరుడు క్రిందిబదుమంత్రములనూచెప్పి, చివరఒకమారు కాడిరంధ్రములో ఉదకమునువేసి, ఆఉదకము బంగారముమీదుగా వధువుశిరస్సుపై పడునట్లు చేయవలెను. ఇదియే యుగచ్ఛిద్రాభిషేకము.

సూ॥ ఉత్తరాభిః పంచభిస్సౌ పయిత్యా ॥

౧. హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాఃప్రచక్రముర్ హిత్యావద్యమాపః
శతంప్రవిత్రా వితతాహ్యసు తాభిష్ట్యాదేవ స్సవితాపునాతు॥

౨. హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః కశ్యప్తో యాస్వగ్నిః
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు ॥

౩. యాసాగ్ంరాజా వరుణో యాతిమధ్యే సత్యాన్మతే అవపశ్యజ్ఞానానామ్
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు ॥

౪. యాసాందేవా దివికృణ్వన్తి భక్షంయా అన్తరిక్షే బహుధా నివిష్టాః
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భవన్తు ॥

౫. శివేనత్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయా తన్వోప స్సృశన్తు త్వచన్తే
ఘృతశ్చుత శ్శుచయోయాః పావకాస్తాస్త ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు ॥

(సకృత్సౌపయతి)

వధూ నూతన వస్త్ర ధారణమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, మంగళసూత్రసహితముగా నూతన వస్త్రమును వధువుకు ఇవ్వవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా హతేన వాససాచ్ఛాద్య ॥

పరిత్యాగిర్వణోగిర ఇమాభవన్తు విశ్వతః ।

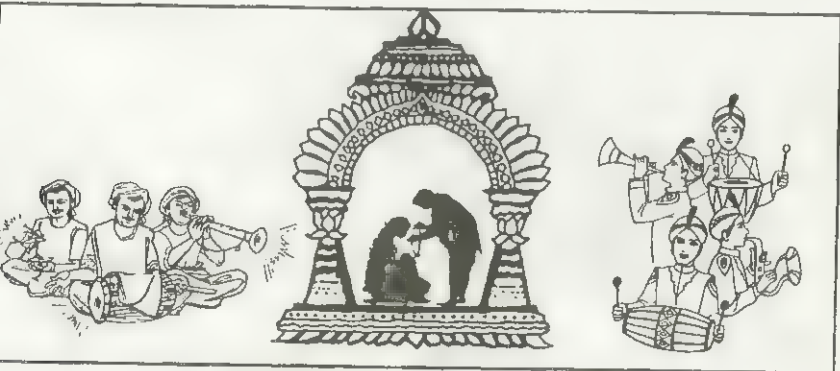
వృద్ధాయు మనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః ॥

వధువుచే క్రొత్తచీరను ధరింపజేసిన తరువాత రెండుపళ్ళెములలో తడిపి

ఆరబోసిన బియ్యమును నిండుగాపోసుకొని, ఆపళ్ళెములలో ఒక్కొక్క తమలపాకు నువేసి, వాటిలో ఒక్కొక్క మంగళసూత్రమును ఉంచి, వాటిపై మరల వేరొకతమల పాకును కప్పవలెను.

వరిపిండితోగాని గోధుమపిండితోగాని ముప్పదిరెండు ప్రమిదలనుచేసి, ఆవునేతితో తడిపిన వత్తులను పిండిప్రమిదలలో ఉంచి వాటిని రెండు పళ్ళెములలో ఒక్కొక్క పళ్ళెములో పదహారుచొప్పున ఉంచి, దీపములు వెలిగించవలెను.

ఒక్కొక్కపళ్ళెమును ఇద్దరు ముత్తయిదువులుచొప్పున నాలుగుపళ్ళెముల ను పట్టుకొని వధువుకుముందు ఒకదీపపుపళ్ళెము, దానివెనుక ఒక బియ్యపుపళ్ళెమును, పిమ్మట వధువును, వధువువెనుక ఒక బియ్యపుపళ్ళెము, దానివెనుక ఒక దీపపుపళ్ళెమును పట్టుకొని వధువును కళ్యాణవేదికవద్దకు తీసుకురావలెను. ఇది ఆచారము, వధువువరునకు ఉత్తరమున కూర్చున్న పిదప ఆచమనము చేయవలెను.

మంగళసూత్ర ధారణమ్

పిమ్మట ముత్తయిదువులుతెచ్చిన దీపపుపళ్ళెములు దూరముగా ఉంచి, తలంబ్రాలపళ్ళెములు వధూవరులకు ఎదురుగా ప్రక్క ప్రక్కన ఉంచవలెను.

ఆ తలంబ్రాలపశ్చిములలోగలమంగళ సూత్రములపై కప్పిన తమల పాకులనుతీసి, ఒకపక్షములోమంగళసూత్రముతోపాటు వధువునడుముకట్టు దర్భ త్రాడునుకూడాఉంచి, వధూవరులిరువురూ చెరిఒక పశ్చిములోగల మంగళసూత్రములను పోడశోపచారములచే పూజించవలెను. ఈపూజలో కొబ్బరికురిడీలలో పాలుపోసి నివేదనచేయుట ఆచారము.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సాగ్రవర్ష శతపర్వంతం సుఖేన జీవన సిద్ధ్యర్థం యోక్తమాంజ్ఞకృత పూజాం కరిష్యే । యోక్తమాంజ్ఞకృతగౌరీ దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాది పోడశోపచారై రభ్యర్చ్య ॥

మంగళసూత్రములను పురోహితుడు పెద్దలకుచేతులయందు ముట్టించవలెను. ఒకముత్తయిదువుతో ఆమంగళసూత్రములను మిగిలినముత్తయిదువులకు కంఠములయందు ముట్టించిన పిదపవరుడు వధువుకుఎదురుగా పశ్చిమముఖముగా తిరిగినిలబడి, క్రిందిశ్లోకమునుచెప్పి మంగళసూత్రములను వధువు కంఠోనుయందు మూడేసిముడులువేసి కట్టి, పిదప ముడులవద్ద కుంకుమ అద్దవలెను. పిమ్మటవరుడు వధువుకుడిచేతిప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

శ్లో॥ మాంజ్ఞకృత తన్తునా నేన మమజీవన హేతునా ।
కంఠేబధ్నామి శుభగే త్వంజీవ శరదాంశతమ్ ॥

(ఇతి వధూకంఠే మాంజ్ఞకసూత్రం బధ్నా ॥)

క్రిందివాక్యముపలికి సభాసదులందరూ వధూవరుల శిరస్సులపై అక్షతలు వేయవలెను.

మాంజ్ఞకృతధారణముహూర్త స్సుముహూర్తో ౨ స్తు॥

యోక్తలక్షణమ్

శ్లో॥ యుగ్మ దర్భకృతం యోక్తం ద్వాత్రింశదంగుళోన్నతమ్ ।
చతుర్వింశతి దర్భైశ్చ జ్ఞేయం యోక్తస్య లక్షణమ్ ॥

ఇరువది నాలుగుదర్శలచేత ముప్పదిరెండుఅంగుళముల పొడవుఉండు
నట్లు రెండుపేటలాపేసిన దర్శత్రాడును యోక్తము అందురు.

యోక్తధారణమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వధువువైపుకుతిరిగి యోక్తమనుదర్శ
త్రాడును ఆమెమొలకు కట్టవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా యోక్తేణ సన్నహ్యతి ॥

అశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ ।

అగ్నే రనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కమ్ ॥

దర్శత్రాడును వధువుబొడ్డుకు ఉత్తరమున పీటముడివేసి కట్టి ప్రదక్షిణము
గా బొడ్డుమీద నుండిజరిపి బొడ్డుకుదక్షిణమున అముడిఉండునట్లు త్రిపువలెను.

ఉత్తరేణ నాభినిష్ఠ్యగ్రన్థిం బధ్వా ప్రదక్షిణం పర్యుహ్య దక్షిణేన
నాభిమవస్థాపయతి ॥

అక్షతారోపణమ్

తరువాత తలంబ్రాలను పోయించవలెను.

తతః అక్షతారోపణం కుర్యాత్ । తతః కపిలావాచనమ్ ॥

వరుడు వధువుదోసిటయందు పాలతోఅభిషరించి రెండుమాల్లు బియ్య

మునుఉంచి, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిఘరించవలెను. తదుపరి పురోహితుడు వరుని దోసిటయందు పాలతో అభిఘరించి రెండుమార్లు బియ్యమును ఉంచి, పిమ్మట రెండుమార్లు అభిఘరించవలెను.

తరువాత వధువుదోసిటపైన వరునిదోసిలిని ఉంచి ఉదక పాత్రయందలి ఉదకమును కొంచెముకొంచెముగా పోయుచూ క్రిందివాక్య, అనువాకములను చెప్పవలెను. తలంబ్రాలు పోసుకొనునపుడు వధూవరుల దోసిలలో కొబ్బరి కురిడీ చిప్పలుఉంచి, వాటితో పోసుకొనుట ఆచారము.

వరః పయసా వధ్వజ్జాలా వుపస్తీర్య । ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభి
ఘారయాతి । వరాజ్జాలావన్యఃకుర్యాదేవం వధ్వజ్జాలే రుపరిస్థాప్య ॥ సోదకం
కలశమాదాయ ॥

కపిలాగ్ స్రావయన్తు । బహుధేయంచాన్తు । పుణ్యం వర్ధతాగ్ం
శాన్తిరన్తు । పృష్టిరన్తు । తుష్టిరన్తు । వృద్ధిరన్తు । అవిఘ్నమన్తు । ఆయుష్యమన్తు ।
ఆరోగ్యమన్తు । స్వస్తిశివంకర్మాన్తు । కర్మసమృద్ధి రన్తు । దంపత్యో సుగ్రహే
సనక్షత్రే సహసోమేన క్రియేతాగ్ం శాన్తిరన్తు ॥

ప్రజాపతి స్త్రియాం యశః । ముష్కయో రదధాధ్వపమ్ । కామస్య
తృప్తి మానన్దమ్ । తస్యాగ్నే భాజయే హమా । మోదః ప్రమోద ఆనన్దః ।
ముష్కయోర్ని హితస్సపః । సృత్యేవ కామస్య తృప్యాణి । దక్షిణానాం ప్రతి
గ్రహే । మనసశ్చిత్త మాకూతిమ్ । వాచస్పత్య మశీమహి । పశూనాగ్ం
రూపమన్నస్య । యశశ్శ్రీత్రయతాం మయి । యథాహమస్యా అతృపగ్
స్త్రియై పుమాన్ । యథాస్త్రీ తృప్యతి పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా । ఏవం భగస్య
తృప్యాణి । యజ్ఞస్యకామ్యః ప్రియః । దదామీత్యగ్ని ర్వదతి । తథేతి వాయురా
హతత్ । హన్తేతి సత్యంచన్ద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్యమోమితి । ఆపస్తంభత్యమా

భరన్న్ । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్ ॥

ఒకరి శిరస్సుపై ఒకరు క్రిందివిధముగా తలంబ్రాలు పోసుకొనవలెను.

సూ॥ అన్యోన్యగ్ం శిరసి తండులారోపణం కుర్యాత్ ॥

వధూవరులుఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువుశిరస్సుపై ముందుగాతలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మట వధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

సూ॥ పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్ ॥

ప్రజామే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

పైక్రియ అంతయూ మొదటిసారివలెనే చేసి, అనువాకము అంతయూ చెప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూ క్రిందిమంత్రముచెప్పి, వధువు ముందుగా వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను. తరువాత వరుడు వధువుశిరస్సుపై తలంబ్రాలుపోయవలెను.

సూ॥ ద్వితీయపర్యాయే వరస్యశిరసి పూర్వంప్రాపయేత్ ॥

ప్రశవోమే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

పైక్రియఅంతయూ మొదటిసారివలెనేచేసి, అనువాకము అంతయూ చెప్పి, పిమ్మటవధూవరులు ఇరువురూక్రింది మంత్రముచెప్పి, వరుడు వధువు శిరస్సుపై ముందుగా తలంబ్రాలుపోయవలెను. పిమ్మటవధువు వరునిశిరస్సుపై తలంబ్రాలు పోయవలెను.

సూ॥ తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వంప్రాపయేత్ ॥

యజ్ఞోమే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

నాలుగవమారు మంత్రములేకుండా మొదటిసారివలెనే క్రియమాత్రము అంతయూచేసి వధూవరులుఇరువురూ ఒకరిశిరస్సుపై మరొకరు ఒక్కమారుగా క్రిందిమంత్రముపలికి తలంబ్రాలుపోసుకొనవలెను.

సూ॥ చతుర్థే అన్యోన్యం యుగపత్ ॥ తూష్ణీం చతుర్థమ్ ॥

శ్రియోమే కామః సమృద్ధతామ్ ॥

మాలికా ధారణమ్

తదుపరి బ్రహ్మగారు లగ్నాష్టకములు పఠించుచుండగా వధువు తనస్థానమునుండిలేచి, వరునికిఎదురుగా పశ్చిమముఖముగానిలచి, పూలదండతీసుకొని వరునిమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపు దండకూడా వరునిమెడలోవేసి, యథాస్థానమున కూర్చొనవలెను.

వరుడు తనుకూర్చున్నచోటనే కూర్చొని, ముందుగా పూలదండ తీసుకొని వధువుమెడలోవేసి, పిమ్మట కర్పూరపుదండకూడా వధువుమెడలో వేయవలెను.

బ్రహ్మముడి

క్రింది అనువాకముచెప్పుచూ రెండుతాంబూలములందు ఎండుఖర్జూరపుకాయ, దక్షిణఉంచి, వాటినివరునికండువాచెంగుచివర, అట్లేవధువుచీరచెంగుచివరనకట్టి - ఆరెండుచెంగులనుకలిపి బ్రహ్మగారుముడివేసి, దంపతులు ఇరువురిపైన అక్షతలు వేయవలెను.

ఇదియే బ్రహ్మముడి.

సూ॥ తతోవధూవర చేలాఞ్చలయోః సువర్ణఫలసహితం ఉత్తరేణానువాకేన బ్రహ్మగ్రన్థిం గ్రథ్నాతి ॥

యోగక్షేమస్య కృష్ణే । యుక్తంక్రియాతా ఆశీకామేయుజ్జాతా ఇతి ।

ఆశిష సమృద్ధ్యై । గ్రన్థింగ్రథ్నాతి । ఆశిష ఏవాస్యాం పరిగృహ్ణాతి । పుమాన్

వైగ్రస్థిః । స్త్రీపత్నీ । తన్మిథునమ్ । మిథునమేవాస్య తద్యజ్ఞే కరోతి ప్రజననాయ ।
 ప్రజాయతే ప్రజయా పశుభిర్యజమానః । అథోఅర్థోవా ఏషఆత్మనః । యత్ప
 త్నీ । యజ్ఞస్యధృత్యా అశిథిలం భావాయ । సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీ
 రుపసేద్ది మేత్యాహ । యజ్ఞమేవ తన్మిథునీ కరోతి । ఊనేతి రిక్తం ధీయాతా
 ఇతిప్రజాత్యై । మహీనాంపయోస్యోష ధీనాగ్ం రసఇత్యాహ । రూపమేవాస్యై
 తన్మహిమానం వ్యాచష్టే । తస్యతే క్షీయమాణస్య నిర్వపామిదేవయజ్ఞాయా
 ఇత్యాహ । ఆశిషమే వైతామాశాస్తే ॥ యోవైతాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనా
 వృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాందదుః ॥

అగ్నే విశ్వేభిస్స్వ నీక దేవై రూర్ణావంతం ప్రథమస్సేద్య యోనిమ్ ॥
 కులాయినం ఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞంనయ యజమానాయ సాధు ॥
 బ్రహ్మగ్రన్ధి ముహూర్త స్సుముహూర్తో ౨ స్తు ॥

రక్షా బంధనమ్

శ్లో॥ విశ్వేత్తాతే త్యచా పుంసాం బధ్నీయాద్దక్షిణే కరే ।
 అధవామ కరేస్త్రీణాం బృహథ్సామేతి మన్తతః ॥
 విశ్వేత్తాతే అనుమంత్రముచెప్పి వరునికుడిచేతికిని, బృహథ్సామ అను
 మంత్రముచెప్పి వధువు ఎడమచేతికిన్నీ రక్షాసూత్రమును కట్టవలెను.

శ్లో॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాల ఇతిస్మృతః ।
 హస్తగ్రహణకాలోవా చతుర్థ్యాం నిశిమోచయేత్ ॥
 రక్షా బంధనము సంకల్పానంతరముగాని పాణిగ్రహణకాలమందుగాని

కట్టుకొని నాలుగవరోజురాత్రి విప్పివేయవలెను.

ఈరక్షను పాణిగ్రహణకాలమందు కట్టుకొనుట శిష్టాచారము.

వధూవరులు ఇరువురూ రక్షాబంధనమునకు సంకల్పించి, రక్షా సూత్రము లనుపూజించి, విశ్వేత్తాతే అనుమంత్రముచెప్పి వరునికుడిచేతికి బ్రహ్మగారు, బృహ ధ్నామ అనుమంత్రముచెప్పి వరుడు వధువుఎడమచేతికి రక్షాబంధనము చేయవలె ను. పిమ్మట బ్రహ్మగారు దంపతులుఇరువురిపైన అక్షతలువేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాజ్ఞత్వేన ఆవయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ రక్షాసూత్రాధిష్ఠాన దేవతాభ్యో సమః ధ్యానావాహనాది పోడశోపచార పూజైరభ్యర్చ్య ॥

విశ్వేత్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచ కర్థమఘవన్నిన్ద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసం భృతం వస్వపావృణో శ్వరభాయ ఋషి బంధవే ॥
తతః బృహధ్నామక్షత్ర భృద్వృద్ధ వృష్టియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్ర వీరమ్ । ఇన్ద్ర స్తోమేన పఞ్చదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥

రక్షాబంధన ముహూర్త స్సుముహూర్తో ఉస్తు ॥

పాణిగ్రహణమ్

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి వధువుకుడిచేతిని పట్టుకొని, మంత్రము లేకుండా వధువును గృహ్యగ్నివద్దకు తీసుకురావలెను.

సూ॥ అధైనా ముత్తరయా దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా ॥ అగ్నిమభ్య ఆనీయ ॥
పూషాత్వేతోనయతు హస్తగృహ్యశ్వినోత్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన ।
గృహాన్గచ్చ గృహపత్నీ యథాసో వశినీత్వం విదధ మావదాసి ॥

ప్రధాన హోమమ్

వధూవరులు ఇరువురూ పాణిగ్రహణములో గృహ్యగ్నిప్రతిష్ఠాపన చేసిన చోటికివచ్చి, అగ్నికిపడమట తుంగచాపపరుచగాదానిపైఉత్తరమున వరుడు, దక్షిణమున వధువుకూర్చుండి, వివాహ ప్రధానహోమమునకు సంకల్పము చేయవలెను.

సూ॥అపరేణాగ్నిం కటమాస్తీర్యః తస్మిన్నుపవిశత ఉత్తరోవరః॥

ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య....శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయోహం మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయానవోధయా వధ్వాసహ వివాహ ప్రధానహోమం కరిష్యే॥

వరుడు భూర్భువస్సువరోమ్ అని అగ్నిముఖమును ప్రారంభించి, పరిస్తరణాంతము వరకు చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమితి పాత్రప్రయోగకాలే ॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ఉత్తరానధరాన్ ॥

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ (త్రిపక్షీభిః) దర్భాన్ సగ్గస్తీర్య ॥

శ్లో॥ వధ్వజ్జాలిం హోమవిధానదర్శ్యం ద్వితీయదర్శ్యం సహచాజ్య ధాన్యం ।

ప్రోక్షార్థపాత్రేణ సహప్రణీతా మిధ్మంచ శమ్యా సహలాజమశ్మ ॥

అగ్నిపరిస్తరణలకు ఉత్తరమునపాత్రాసాదనకొరకు (మూడువరుసలుగా)

అజ్యసంస్కారముచేయునపుడు, త్రిఃపర్యగ్నికరణంకృత్వా అనుచోట అజ్య

పాత్రతోపాటు పేలాలచుట్టూ మంచుచున్నదర్శను మూడుమార్లు త్రిపువలెను.

అజ్య సంస్కారసమయే, పర్యగ్నికరణకాలే లాజైస్సహ త్రిఃపర్యగ్ని

కరణం కృత్వా ॥

స్రుక్కువ సంస్కారముచేయునపుడు, స్రుక్కువములతోపాటు వధువు

దోసిలినికూడా ఆసాదించుట, ప్రోక్షించుట, కాచుట, తుడుచుట చేయవలెను.

సృక్కువ సంస్కారకాలే ॥ వధూహస్తయో స్సాదనప్రోక్షణ తపన

సంమార్జనాని కరోతి ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతం కృత్వా ॥

అప్రచ్ఛిన్నాగ్రావనంతరగర్భాదర్శౌ సోమాయేదంనమమవరకు చేయవలెను.

తరువాత వరుడు వధువువైపుకుతిరిగి, తనచేతితో వధువునుతాకుచూ

క్రిందిరెండుమంత్రములు చెప్పవలెను.

సూ॥ అధైనా మాదితో ద్వాభ్యా మభిమన్తయేత ॥

సోమఃప్రథమోవివిదే గన్ధర్వో వివిదఉత్తరః ।

తృతీయో అగ్నిష్టేపతి స్తురీయస్తే మనుష్యజాః ॥

సోమో॒దద ధన్తర్వా॒య గన్తర్వో॒ २దద దగ్నయే॑ ।

ర॒యిం॑చ పు॒త్రాగ్ శ్చాదా॑దగ్నిర్మ॒హ్య మథో॑ ఇ॒మామ్ ॥

పిమ్మట వరుడు క్రిందిమంత్రములన్నియూ చెప్పినపిమ్మట చివరనఒక్క మారు వధువుయొక్క తిరుగవేసినకుడిచేతిని, తన బోర్లించినకుడిచేతితో పట్టుకొన వలెను. స్త్రీసంతానమునేకనవలెననికోరినచో వధువుకుడిచేతి బ్రొటనవ్రేళ్ళతోసహా అన్నివ్రేళ్ళనూ కలిపిపట్టుకొనవలెను. పురుషసంతతినేకనవలెనని కోరినచోకేవల ము ఆమెబ్రొటనవ్రేలిని మాత్రమే పట్టుకొనవలెను. వధువుచేతినిపట్టుకొనునపుడు వరుడు తనబ్రొటనవ్రేలి రోమములుపైకిఉండునట్లు పట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అథాస్యై దక్షిణేన నీచాహస్తేన దక్షిణ ముత్తానగ్ంహస్తం గృహ్ణీయాత్! యది కామయేత స్త్రీరేవజనయేయ మిత్యబ్జుభీరేవగృహ్ణీయాత్ యదికామ యేత పుగ్ంసఏవ జనయేయమిత్యబ్జుప్థమేవ సోభీవాబ్జుప్థ మభీవ లోమాని గృహ్ణాతి । గృభ్ణామిత ఇత్యేతాభి శ్చతస్సృభిః ॥

౧. గృ॒భ్ణామి॑తే సుప్ర॒జాస్త్వా॒య హస్తం॑మయా ప॒త్యాజ॒రద॑ష్టేర్వ॒థా २సః॑ ।

భగో॑అ॒ర్చమా స॑వి॒తాపు॑ర్ణిర్మ॒హ్యన్వా २దు॒ర్గార్హ ప॑త్యా॒య దే॒వాః ॥

౨. తే॒హ పూ॑ర్వే జనా॒సో యత్ర॑ పూ॒ర్వవ॑హా॒హితాః॑ ।

మూ॒ర్ధన్వాన్ యత్ర॑ సౌ॒త్రవః॑ పూ॒ర్వోదే॑వేభ్య ఆత॒పత్ ॥

౩. స॒రస్వ॑తి ప్రే॒దమ॑వ సుభ॒గే వాజి॑నీవతి ।

తాన్త్వా॑వి॒శ్వస్య॑ భూతస్య ప్ర॒గాయా॑మస్య॒గ్రతః॑ ॥

౪. యఏ॑తి ప్ర॒దిశ॑ స్స॒ర్వా దిశో॑ २ను పవ॑మానః ।

హిర॑ణ్యహస్త॒బరం॑ మస్స॒త్వా మన్మ॑నసం కృ॒ణోతు ॥ అన్తే హస్త॑గ్రహణమ్ ॥

(ఒకపళ్ళెములో బియ్యముపోసి తూర్పునకు సమాప్తి అగునట్లు ఏడుపసుపు

కొమ్ములను కొంచెముకొంచెము ఎడము ఉండునటుల అడ్డముగా ఉంచి వధువు రెండుకాలివ్రేళ్ళకు వెండిచుట్లను వరునిచేధరింపచేసి, వధువుయొక్కకుడికాలి రెండవవ్రేలినిదర్భలచే వరుడుపట్టుకొనగా వధువుకుడికాలితో వరుసగా ఏడుపసుపు కొమ్ములనూ తూర్పుసమాప్తిగా త్రొక్కించవలెను. ఇది ఆచారము.)

పిదప వరుడు వధువును అగ్నికి ఉత్తరమున తూర్పునకు లేక ఉత్తరమునకు గాని ఏకమిషే అను ఏడువాక్యములను చెప్పుచూ ఏడు అడుగులు నడిపించి ఏడవ అడుగులో సఖా సప్తపదాభవ అను మంత్రమును వరుడు జపము చేయవలెను.

సూ॥ అధైనా ముత్తారేణాగ్నిం దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవా దిశమభి ప్రక్రమయత్యేకమిషఇతి సఖేతి సప్తమేపదే జపతి॥

౧. ఏకమిషే విష్ణు స్వాస్వేతు ।

౨. ద్వేషిర్వే విష్ణు స్వాస్వేతు ।

౩. త్రిణి వ్రతాయ విష్ణు స్వాస్వేతు ।

౪. చత్వారి మాయో భవాయ విష్ణు స్వాస్వేతు ।

౫. పంచపశుభ్యో విష్ణు స్వాస్వేతు ।

౬. షడ్పశుభ్యో విష్ణు స్వాస్వేతు ।

౭. సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు స్వాస్వేతు ॥

సఖా సప్తపదాభవ సఖాయో సప్తపదా బభూవ సఖ్యంతే గమేయగ్ం

సఖ్యాత్తే మాయోపగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్టాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియో రోచిష్ఠూ సుమనస్య మానో ఇషమూర్జమభి సంవసానౌసంనౌ

మనాగింసి సంవ్రతా సముచితాన్యాకరమ్ । సాత్వమస్య మూహమమూ
హమస్మి సాత్వంద్యారహం పృథివీత్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్వం
మనోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ంసామాహ మస్మ్యక్త్వగ్ం సామామను వ్రతాభవ
పుగ్ంసే పుత్రాయవేత్తవై శ్రియే పుత్రాయ వేత్తవ ఏహిసూనృతే ॥

పాహమములకుముందు బ్రహ్మగారుకూర్చుని ఉండగా, బ్రహ్మగారితోసహా
అగ్నికిచుట్టూ వధూవరులుఇరువురూ ప్రదక్షిణముచేసి పూర్వమునలెనే ఉత్తర
వరుడుగాకూర్చినవలెను.

పిమ్మట వరుడు వధువుతననుతాకుచుండగా, ప్రతిహోమముకూనాలుగు
మార్లుచొప్పున ఆజ్యమును సృవముతోఁసుక్కుయందు గ్రహించుకొనుచూ క్రింది
మంత్రములు చెప్పుచూ పదహారు ఆజ్యపాహములనుచేసి, వాటి త్యాగములను
చెప్పవలెను.

ప్రధానమైన ఈపాహములు పూర్తిఅగునంతవరకు దక్షిణవధువుగా
ఉండి, జయాదిహోమములనుండి, ఉత్తరవధువుగాఉండి, మిగిలినక్రియ అంత
యూ పూర్తిచేయవలెను.

సూ॥ ప్రాఘ్నేమాత్స బ్రహ్మణం ప్రదక్షిణ మగ్నింకృత్వా యథాస్థాన
ముప విశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తర ఆహుతీర్ణుహోతి ॥ సోమాయ జనివిద
ఇత్యేతై ర్మనైష్టోడశాజ్యహుతీర్ణుత్వా ॥ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ॥

ఏకం । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

౧. సోమాయ జనివిదేస్వాహా ॥ సోమాయజనివిదఇదంనమమ ॥
౨. గంధర్వాయ జనివిదేస్వాహా ॥ గంధర్వాయజనివిదఇదంనమమ ॥
౩. అగ్నయే జనివిదే స్వాహా ॥ అగ్నయేజనివిదఇదంనమమ ॥
౪. కన్యలా పితృభ్యో యతీపతి లోకమవ దీక్షామదాస్థ స్వాహా ॥

వధ్వేసూర్యాయాఇదంనమమ ॥

౧. ప్రేతోముజ్జాతి నాముత సుబద్ధా మముత సురత్ ।
 యథేయమిన్ద్ర మీధ్వస్సుపుత్రా సుభగాఽసతి స్వాహా ॥
 ఇన్ద్రాయమీధుషఇదంనమమ ॥
౨. ఇమాన్వ మిన్ద్రమీధ్వ స్సుపుత్రాగ్ం సుభగాంకృణు ।
 దశాస్యాంపుత్రా నాధేహి పతిమేకాదశం కృధిస్వాహా ॥
 ఇన్ద్రాయమీధుషఇదంనమమ ॥
౩. అగ్నిరైతుప్రథమో దేవతానాగ్ంసోఽస్యై ప్రజాంముజ్జతు మృత్యు
 పాశాత్ । తదయగ్ంరాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్న్స్త్రీ
 పౌత్ర మఘంనరోదా ధ్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ ॥
౪. ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్హ పత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘ
 మాయుః । అశున్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతాపౌత్ర మానన్దమభి
 ప్రబుధ్యతా మియగ్న్స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యామేదంనమమ ॥
౫. మాతేగృహే నిశిఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశన్తు ।మాత్వం
 విశేశ్చరతవధిష్ఠాజీవపత్నీ పతిలోకే విరాజపశ్యన్తి ప్రజాగ్ం సుమన్య
 మానాగ్న్స్వాహా ॥ వధ్యైసూర్యాయాఇదంనమమ ॥
౬. ద్యౌస్తే పృథ్విగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌచ సతనం ధయన్తగ్ం
 సవితాఽభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానా ధృహస్పతి ర్విశ్వేదేవా
 అభిరక్షన్తు పశ్చాధ్వాహా ॥

ద్యువాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదంనమమ॥

౧౧. అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాపాన ముతవాఽఘమ్ । శీర్ష స్రజ
మివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతి ముజ్జామి పాశగ్స్వాహా ॥

వధ్వైసూర్యాయాఇదంనమమ ॥

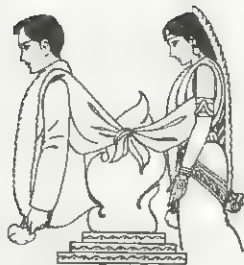
౧౨. ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృదయ । త్వమ వస్సురాచకే
స్వాహా ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౧౩. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వస్తమానస్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః ।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమానతయుః ప్రమోషీ
స్వాహా ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౧౪. త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో
వహ్నితమ శశోశుచానోవిశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మథ్వాహా ॥
అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౫. సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠోఅస్యాడప్సో వ్యష్టే । అవయక్ష్యనో
వరుణగ్ంరరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోనఏధి స్వాహా ॥
అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౬. త్వమగ్నే అయాఽస్యయాసన్మనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమూహి
షే ఽయానోధేహిభేష్టగ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ ॥

లాజహోమా

తరువాత వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి అగ్నికి ఉత్తరమున ఉన్న సన్నికల్లు
రాయిని వధువుకుడికాలితో త్రొక్కించవలెను.

సూ॥ అధైనా ముత్తారేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥

అతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత సుహస్వ పృతనాయతః ॥

వరుడు వధువుతనెడమప్రక్కన కూర్చొన్నపిమ్మట, వధువుదోసిలియందు
ఆజ్యమును అభిఘరించి, రెండుమార్లు పేలాలనుడంచి, మరల ఆజ్యమును అభిఘ
రించవలెను. వధువుసోదరుడు వధువుదోసిలిలో పేలాలనుడంచవలెనని కొందరి
మతము. ఇదియే ఆచారములో ఉన్నది.

ఈ హోమమునకూడా పంచార్షేయులు మూడుమార్లు పేలాలు ఉంచవలె
ను. వరుడు క్రిందిమంత్రమును చెప్పి, వధువుదోసిలిలోని పేలాలు ఆమెఎడమప్రక్కగా
అగ్నియందు పడునట్లు హోమము చేయించవలెను.

సూ॥ అథాస్యాజ్ఞలావుపస్తేర్య । ద్విర్లాజానోప్యాభి ఘారయతి । తస్యాస్సోదర్యో
లాజానా వపతీత్త్యేకే జుహోతీయంనారీతి ॥ (త్రిర్జమదగ్నీనామ్ ॥)

1) ఇయం నార్యపబ్రూతే కుల్పాన్యా వపన్తికా ।

దీర్ఘాయురస్తు మేపత్తిర్జీవాతు శరదశ్చ తగ్గ్ స్వాహా ॥

(వధ్వంజలి వామపార్శ్వేన జుహోతి) వధ్వాఇదంనమమ ॥

వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములు చెప్పుచుండగా, వధువు అగ్నికి ప్రదక్షిణ
ముచేసి పూర్వమువలేరాతినిత్రొక్కి యథాప్రకారముకూర్చుండవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా ।

అశ్మానమాస్థాపయతి యథా పురస్తాత్ ॥

౧. తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్థూర్యాం వహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్దా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨. పునఃపత్నీ మగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా ।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సపితు శరదశ్శతమ్ ॥

౩. విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాఇవ ।

అతిగాహే మహిద్విషః ॥

ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవత్వగ్నే స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥

సూ॥ హోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ మాస్థాపనమ్ ॥

అస్యాంజాలా వుపస్తీర్య ద్వీర్లాజానోప్యాభిఘారయతి ॥

క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి వేలాలనుపూర్వమువలెనేగ్రహించి, లాజహోమ

మున్నూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణమున్నూ, రాతిని త్రొక్కుటయున్నూ చేయవలెను.

2) అర్చమణంను దేవంకన్యా అగ్ని మయక్షత సఇమాం దేవో అధ్వరః
ప్రేతో ముజ్శాతి నాముత స్సుబద్ధా మముత స్కరధ్వాహా ॥

అర్చష్టాదంనమమ ॥

౧. తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్థూర్యాం వహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్దా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨. పునఃపత్నీ మగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా ।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్ ॥

౩. విశ్వా ఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాఇవ ।

అతిగాహే మహిద్విషః ॥

ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ స్థిరాభవ ।

అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥

(క్రిందిమంత్రమునుచెప్పి పేలాలనుపూర్వమువలెనేగ్రహించి లాజపోరామ

మునూ, మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణముంచేసి వరునికి ఎడమప్రక్కన కూర్చొనవలెను.

సూ॥ పోరామశ్చోత్తరయా పునః పరిక్రమణమ్॥

సూ॥ వధ్వజ్జాలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి ॥

౩) త్వమర్చమా భవసి యత్తనీనాం నామస్వధా వధ్వర్యం బిభర్షి ।

అజ్ఞాన్తి వృక్షం సుధితం నగోభి ర్యద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషిస్వాహా॥

అర్యష్టాదంసమమ ॥

౧. తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్భార్యాం వహతునా సహ ।

పునఃపతిభ్యో జాయాన్దా అగ్నే ప్రజయాసహ ॥

౨. పునఃపత్నీ మగ్నిరదా దాయుషా సహవర్చసా ।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్స ఏతు శరదశ్శతమ్ ॥

3. విశ్వాఉతత్వయా వయంధారా ఉదన్యాఇవ ।

అతిగాహే మహిద్విషః ॥

లాజకట్నముగా వరుడు తనబావమరిదికి నూతనవస్త్రములను ఈయవలెను.

పిమ్మట వరుడు ఇడ్డు సన్నహనము మొదలుకొని అహంభో అభివాదయే
వరకును తంత్రముఅంతయూచేసి పిదప ఆచమనముచేయవలెను.

సూ॥ ఇడ్డుసన్నహనం జయాదిప్రతిపద్యతే.....అభివాదనాంతంకృత్వా ॥

ఇడ్డుసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

వరుడు క్రిందిరెండుమంత్రములుచెప్పి, ఇదివరలో వధువుమొలకు కట్టిన
దర్భత్రాడు ముడినివిప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యోక్తం విముచ్యతి ॥

౧. ప్రత్వాముఞ్చామి వరుణస్య పాశాద్యేనత్వా ౭బధ్నా ధ్నువితా సుకేతః ।

ధాతుశ్చయోనౌ సుకృతస్యలోకే న్యోనంతే సహపత్యా కరోమి॥

౨. ఇమంవిష్యోమి వరుణస్యపాశం యమ బధ్నీత సవితా సుకేవః ।

ధాతుశ్చయోనౌ సుకృతస్య లోకే ౭రిష్టాన్త్వా సహపత్యా కృణోమి॥

ప్రయాణ తంత్రమున్ను, యదృదాది హోమాదులున్ను, వధూ ప్రవేశము
న్ను ప్రస్తుతము ఆచారమందులేదు కావున వ్రాయుటలేదు.

- ప్రధాన హోమముల చిట్ట -

సోమాయ గన్ధర్వా యాగ్నయే కన్యలాపితృభ్యః ప్రేతోముఞ్చా తీమాన్త్వా
మగ్నిరై త్విమామగ్ని ర్మాతేగృహే ద్యాస్తేపృష్ఠ మప్రజస్తా మిమమ్మే వరుణ
తత్త్వాయామి, తన్నోఅగ్నే సత్వన్నోఅగ్నే త్వమగ్నే ఇతి షోడశ ॥౧౬॥

ప్రవేశ హోమమ్

వధువుతోసహావరుడు గృహప్రవేశహోమముకై సంకల్పించి, ఉత్తరవరుడై భూర్భువస్సువరోంమొదలు సోమాయేదంవరకుచేసి వధువుతనను తాకుచుండగా క్రింది పదమూడుమంత్రములుచెప్పుచూ, ప్రతీమంత్రముకూ నాలుగుమార్లు స్మవముతో స్రుక్కునందు ఆజ్యమునుగ్రహించుచూ, హోమములుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య...శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం అనయా నవోధయా వధ్వాసహ వివాహ గృహప్రవేశహోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరోవరః॥

సూ॥ అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాన్తే ౨ న్వారభ్ధాయా ముత్తర ఆహుతీర్హుత్వా॥ అగన్తోష్ఠమితి త్రయోదశా జ్యాహుతీర్హుత్వా॥

ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పంచ) ॥

౧. అగన్తోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ ।
బహ్వీం ప్రజాంజనయన్తీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమా స్సపర్యా
ధ్వాహా॥ అగ్నయశదంనమమ॥

౨. అయమగ్ని ర్గృహపతి స్సుసగ్ం సత్పుష్టి వర్ధనః । యథాభగ స్త్యాభ్యాం
దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్స్వాహా॥

అగ్నయేగృహపతశదంనమమ॥

౩. ప్రజాయా ఆభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్ని శర్మయచ్ఛతమ్ । యథైవయోర్న

ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజాస్వాహం ॥

ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ ॥

౪. తేనభూతేన హవిషా య మాప్యాయతాం పునః । జాయాంయా
మస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ం రసేనాభివర్ధతాగ్ స్వాహం ॥

ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ ॥

౫. అభివర్ధతాం పయసాభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్ర
పోషసేమాస్తా మనపేక్షితౌ స్వాహం ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదంనమమ ॥

౬. ఇహైవస్తం మావియోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యఇన్ద్ర
స్వస్తయే స్వాహం ॥ ఇంద్రాయేదంనమమ ॥

౭. ద్రువైధిపోష్యా మయిమహ్యంత్యా ఓదాద్భృహస్పతిః । మయాపత్యా
ప్రజావతీ సంజీవశరద శ్శతగ్స్వాహం ॥ బృహస్పతఇదంనమమ ॥

౮. త్వష్టాజాయా మజనయ త్వష్టాఽన్త్యేత్వాంపతిమ్ । త్వష్టా సహస్రమా
యూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతువాగ్ స్వాహం ॥ త్వష్ట ఇదంనమమ ॥

౯. ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ । త్వమ వస్యూరాచకే
స్వాహం ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౧౦. తత్త్వాయామిబ్రహ్మణా వన్దమానస్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః ।
అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమానతయుః ప్రమోషీ
స్వాహం ॥ వరుణాయేదంనమమ ॥

౧౧. త్వన్నోఅగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసిసీష్టాః । యజిష్టో
వహ్నితమ శశీశుచానోవిశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్న్యస్మథ్వాహం ॥

అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౨. సత్వస్వో అగ్ని వమోభవోతీ నేదిష్టోఅస్య ఉపసోవృష్టా । అవయక్ష్వనో
వరుణగ్ంరరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవోనవిధి స్వాహా॥

అగ్ని వరుణాభ్యామిదంనమమ ॥

౧౩. త్వమగ్నే అయాఽస్యయాస నృనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమూహి
షేఽయానోధేహి భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయఇదంనమమ॥

పిమ్మట వరుడు వధువునుతనఎడమవైపునకూర్చుండచేసి, ఇధ్మ సన్నహా
నమునుండి అభివాదనాంతమువరకుచేసి ఆచమనముచేయవలెను.

సూ॥ ఇధ్మసన్నహానం జయాది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ॥

ఇధ్మసన్నహానాన్యద్భిఅహంభోఅభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

పిమ్మట వరుడు క్రింది మంత్రముచెప్పి ఇదివరకే పరచియుంచిన ఎద్దు
చర్మముపై ఉత్తరవరుడుగా వధూవరులుఇరువురూ కూర్చుండవలెను.

(ఎద్దుచర్మము వాడుట ఆచారములేదు. చాపపైననే కూర్చొనుచున్నారు.)

సూ ॥ ఉత్తరయాచర్మణ్య పవిశత ఉత్తరోవరః ॥

ఇహగావః ప్రణాయధ్వ మిహోశ్వా ఇహపూరుషాః ।

ఇహేహాసహస్ర దక్షిణో రాయస్సోషో నిషీదతు ॥

పిమ్మట పురుషసంతానమునుమాత్రమేకని పిల్లలందరూక్షేమముగాఉన్న
ఒకఇల్లాళి కుమారుని వరుడుక్రింది మంత్రముచెప్పి వధువుతోడమీద కూర్చుండ
బెట్టవలెను.

సూ॥ అథాస్యాః పుగ్గస్సోర్జీవ పుత్రాయాః పుత్రమజ్క ఉత్తరయోపవేశ్య ॥

సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీదృఢా ।

అథో నక్షత్రాణామేషా ముపస్థే సోమ ఆధితః ॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, ఆపిల్లవానికి ఫలప్రదానము ఈయవలెను.

సూ ॥ తస్మై ఫలాన్యుత్తరేణ యజుషా ప్రదాయ ॥

ప్రస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనే సోచేష్ట ॥

పిమ్మట క్రిందిరెండుమంత్రములు వరుడుజపించవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేజపిత్వా ॥

ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృద్ధతా మస్మిన్ గృహే గార్హపత్యాయ
జాగృహి । వినాపత్యా తన్వగ్ంసగ్ం సృజస్వాథా జీప్రీవిదధ మావదాసి ॥

సుమజ్జలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత ।

సౌభాగ్యమస్యై దత్వాయా ధాస్తం విపరేతన ॥

పిమ్మట నక్షత్రదర్శనము అగునంతవరకు వధూవరులు ఇరువురూ మౌనముగా ఉండి నక్షత్రదర్శనమైన పిమ్మట, తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని బయలుదేరి మొదటిమంత్రముచే వరుడు ధ్రువుని, రెండవమంత్రముచే వధువు అరుంధతిని దర్శించవలెను.

సూ॥ వాచం యచ్ఛత్యా నక్షతేభ్యః ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా
దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం యథాలింగం ద్రువ మరున్ధతీంచ దర్శయతి॥

*** ద్రువదర్శనమ్ ***

ద్రువక్షీతి ర్ద్రువయోని ర్ద్రువమసి ద్రువత స్థితమ్ ।

త్వంనక్షత్రాణాం మేధ్యసి సమాపాహి పృతన్యతః॥

ఇతివరం ద్రువందర్శయతి ॥

* అరున్ధతీ దర్శనమ్ *

సప్త॑ఋ॒షయః॑ ప్రథ॑మాం కృ॒త్తి॒కానా॑ మరున్ధ॑తీం యద్రు॒వతా॑గ్ం
హ॒ని॒న్యః । షట్కృ॑త్తి॒కా ముఖ్య॑యోగం వహ॑న్తీ యమ॒స్మాకమే॑ధ త్వష్ట॑మీ ॥

ఇతి॑వధూం అరున్ధ॑తీంచదర్శ॒యతి ॥

అర్చ్య ప్రదానమ్

వధూవరులుఇరువురూ అక్షతోదకములను తమ ఇరువురి దోసీలియందు
పట్టుకొని, ఉత్తరదిక్కునకుతిరిగి సప్తఋషులకునూ, అరుంధతికినీ సప్తర్షిమండల
మును చూచుచూ క్రిందిశ్లోకములను అనుసరించి అర్ఘ్యములు విడువవలెను.
శ్లో॥ కశ్యపో॑ఽత్రి ర్భరద్వాజో॑ విశ్వామిత్రో॑ఽథ గౌత॑మః ।

వశిష్ఠో॑ జమదగ్నిశ్చ॑ సప్తైతే॑ ఋషయస్తథా ॥

పత్నీసహిత॑ సప్తఋషిభ్యోనమః॑ ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి ॥

శ్లో॥ అరున్ధ॑తి మహాదేవి॑ వసిష్ఠ॑ ప్రియభామినీ ।

దంపత్యో॑ రక్షణార్థాయ॑ ఇదమర్ఘ్యం దదామ్యహమ్ ॥

అరున్ధతీదేవ్యైనమః॑ ఇదమర్ఘ్యంసమర్పయామి ॥

ప్రవేశహోమముల చిట్ట

అగ॑న్తోష్ఠ మ॒యమ॑గ్నిః ప్ర॒జాయా॑ స్తేన॒భూతేనా॑ భి॒వర్ధ॑తా మి॒హైవస్తం॑
ద్రు॒వైధి॑పోష్యా త్వష్టా॑జాయా మి॒మంమే॑వరుణ॒తత్వా॑యామి త్వన్నో॑అగ్నే
సత్వన్నో॑ అగ్నే త్వమగ్నే॑ ఇతి॑ త్రయోద॒శ ॥౧౩॥

స్థాలీపాకము

వధువుతోసహా వరుడుకూర్చుండి, ప్రాణాయామముచేసి, స్థాలీపాకము నకు సంకల్పించి, వధువును తనకుడివైపున కూర్చుండచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూం ఆగ్నే యేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే ॥

తరువాత వధువుచేత స్థాలీపాకము చేయించవలెను. స్థాలీపాకము అనగా నూతన వధువుచే మొదటిసారిగా అన్నము వండించి, దానిని దేవతలకు హోమము చేయుట. నూతనవధువుచే వంటచేయించుటకు ధాన్యముదంపించి, దానిని చెరిగించి, కొత్తగిన్నెలో ఆబియ్యమునుపోసి కడిగించగా, వరుడు హోమాగ్నియందు అన్నమువండవలెను.

వండినఅన్నమును అగ్నికితూర్చునగాని, ఉత్తరమునగాని సౌకర్యమైన చోటదింపి, ఆజ్యమునుఅభిఘరించవలెను.

సూ॥ అథైనా మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయతి । పత్న్యవహన్తి చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వా ౨ భిషార్క ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిషార్క॥

పిమ్మటవరుడు భూర్భువస్సువరోంనుండి సోమాయేదంనమమవరకు అగ్నిముఖముచేసి, భార్యతననుతాకుచుండగా హవిస్సుహోమము చేయవలెను.

సూ॥ అగ్నేరుప సమాధానా ద్యాజ్య భాగాన్తే ॥ ౧ ॥ న్వరభాగాయాగ్ స్థాలీపాకా
జ్జుహోతి ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదంనమమ ॥

వరుడు సృవముతో స్రుక్కుయందు ఆజ్యమును అభిఘరించి, గిన్నెమధ్య
లోని అన్నమును రెండుమార్లు స్రుక్కుయందు ఉంచి, పిమ్మట సృవముతో రెండుమార్లు
ఆజ్యమును అభిఘరించి, క్రింది హోమము చేసి, త్యాగము చెప్పవలెను.

హోమము చేయు నిమిత్తము అన్నము గ్రహించునపుడు పంచార్షేయులు
మొదటి రెండుమార్లు అన్నమును గిన్నెమధ్య భాగమునుండి గ్రహించి, మూడవ
మారు మాత్రము గిన్నెలో పడమరనుంచి, అన్నమును గ్రహించవలెను.

సూ॥ దర్వాముపస్తీర్య । చరుమధ్యాద్విరవదాయ । అభిఘార్య ॥

అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥

మరల వరుడు సృవముతో స్రుక్కుయందు ఆజ్యమును అభిఘరించి, గిన్నె
లోని అన్నములో ఉత్తరమునుండి ఒకమారు అన్నము తీసి, స్రుక్కుయందు ఉంచి,
రెండుమార్లు ఆజ్యమును అభిఘరించి, క్రింది మంత్రము చెప్పి, హోమము చేసి,
పిమ్మట త్యాగము చెప్పవలెను. పంచార్షేయులు అన్నము గ్రహించుట, అభిఘారము
చేయుట రెండుమార్లు చేయవలెను.

పునః దర్వాముపస్తీర్య ఉత్తరాద్ధాథుకృ ధ్వీష్టకృతే వదాయ । ద్విరభిఘార్య ॥

అగ్నయే స్విష్ట కృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥

వరుడు ఇథ్యరజ్జువును విప్పి, ఉదకముతో తుడిచి, అగ్నియందు ఉంచి, ఉద
కముముట్టుకొనవలెను. స్రుక్కువములకు అంటుకొన్న అన్నశేషమును పాత్రాసాద
న చేసిన దర్భల చేస మంత్రకము గాముట్టించి, ఆ దర్భలను అగ్నియందు వేయవలెను.

ఇథ్యసన్నహనా న్యధ్విస్సగ్గ్ రుద్రాయ తన్తిచరాయేదంనమమ ॥

అప ఉపస్పృశ్య । లేపయోః ప్రస్తర్వస్తాష్టిం బర్హిరజ్జ్వాగ్నౌ ప్రహరతి ॥

ఇక్కుడ జయూడులు చెప్పనక్కరలేదు.

వరుడు క్రిందివాక్యములుపలుకుచూ స్రుక్కుచేత పరిధులను మూడుమార్లు
తుడువవలెను.

సూ॥ దర్వాపరిధీ ననక్తి । దర్వాపరిధీ ననక్తి । దర్వాపరిధీ ననక్తి ॥

పిమ్మట వరుడు పాత్రాసాదనచేసిన దర్భలయొక్క కొసలను కుడిచేతితో
పట్టుకొని, ఎడమచేతిలోగల స్రుక్కునందు నొక్కి సప్రదక్షిణముగా తుడవవలెను.

సూ॥ పాత్రప్రయుక్త దర్భాగ్రాణి దర్వామభ్యజ్య ॥

పిమ్మట వరుడు సృవమును ఎడమచేతితో ఎత్తిపట్టుకొని, పాత్రాసాదన
దర్భలను మధ్యకుమడిచి సృవముయొక్కబిలములో తుడిచి, పిమ్మట సృవమును
బోర్లించి, కుడిచేయి క్రిందకు ఉంచి, పాత్రాసాదనమొదళ్ళతో నొక్కితుడవవలెను.
ఇట్లుమూడుసార్లుచేయవలెను.

స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి ॥ మూలాజ్ఞనేదక్షిణంపాణిమధఃకుర్యాత్ । ఏవంత్రిః॥

స్రుక్కువములనుతుడిచిన దర్భలలో కొన్నిదర్భలను వరుడుజ్ఞాపకముగా
వేరేఉంచి, మిగిలినదర్భలను తనరెండుచేతులతో తూర్పునకుకొసలుండునట్లు
స్రుక్కుయందుఉంచి, ఇదివరలోహోమముచేసిన దేవతలనుఉద్దేశించి క్రిందిత్యాగ
ములు ఒక్కొక్కటిపలుకుచూ ఒక్కొక్కదర్భను అగ్నియందువేయవలెను.

సూ॥ కిఞ్చిత్పూ మపాదాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ । పాణిభ్యాం దర్వాం
ప్రతిష్ఠాప్య । హుత దేవతా ఉద్దిస్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥

ప్రజాపతయఇదంనమమ । ఇన్ద్రాయేదంనమమ । అగ్నయఇదం
నమమ । సోమాయేదంనమమ । అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ ॥

వరుడు ఇదివరలో జ్ఞాపకముగా దాచిన దర్భలను దోసిటితో మూడుసార్లు
గెంటి ఆదర్భలను అగ్నిలో వేయవలెను. వరుడు తన కుడిచేతి చూపుడువ్రేలును
అగ్నికి చూపించుచూ ఏతత్అని మూడుమార్లుఅనవలెను. పిమ్మట రెండుచేతులతో
అగ్నిని అభిమంత్రించి, భూమిని ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ అజ్ఞాలినా త్రిరుద్రుత్య తృణంప్రహరతి । త్రిరఙ్గుళ్యా స్నిర్దిశ్య ॥

ఏతత్ ॥

ఏతత్ ॥

ఏతత్ ॥

ఏతత్, ఏతత్, ఏతత్ । అగ్నిమభిమన్త్య । భూమిముప స్పృశేత్ ॥

వరుడుముందుగా అగ్నికిపడమటఉన్నపరిధిని అగ్నియందుపడవేసి, పిమ్మటదక్షిణ, ఉత్తరపరిధులను ఒక్కసారిగాపడవేయనిశ్చయించినవాడై ఆపరిధులయొక్క కొసలనునిప్పులయందుగ్రుచ్చి పరిధులనుఅభిమంత్రణచేయవలెను.

సూ॥ మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య యుగపదితరౌ ప్రహరన్ ॥

ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మజ్గరేషూపోహతి । పరిధీనభిమన్త్య ॥

పిమ్మట వరుడు తూర్పునఉంచిన ఆఘారసమిధలను అగ్నిలోవేయవలెను.

సూ॥ ఆఘార సమిధౌ ప్రహరతి ॥

వరుడు స్రుక్కుయందు సృవముతోఆజ్యమును ఒక్కమారుగ్రహించి, స్రుక్కుఖిలమునందు సృవమునుబోర్లించి, ఏకధారగాసంస్రావహోమముచేసి, క్రిందిత్యాగముపలుకవలెను.

సూ॥ దర్వామితర దర్వ్యగ్రమవదాయ సగ్గ్ స్రావేణాఽభి జుహోతి ॥

వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్గ్ స్రావభాగేభ్య ఇదంనమమ ॥

పిమ్మట వరుడుఅనాజ్ఞాతాదిహోమములుచేసి, ఉత్తరపరిషేచనము, పూర్ణ పాత్రవిసర్జనముచేయవలెను. తరువాతనేతితోతడిపినహవిశ్చేషమును బ్రాహ్మణునకు భోజనముగాపెట్టవలెను.

సూ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణేత్యాదిసిద్ధముత్తరపరిషేచనం తతఃప్రణీతా విమోకోపితేనసర్పిష్యతా బ్రాహ్మణంభోజయేత్ ॥ అస్మిన్ప్రకృతే....అభివాదయే॥

వరుడు తనకు పూజ్యులైనవారికి ఎద్దును ఈయవలెను.

సూ॥ యోస్యాపచితస్తస్మా ఋషభందదాతి ॥ ఆగ్నేయస్థాలీపాకం సమాప్తమ్

పౌర్ణమాస్య స్థాలీపాకమ్

ఆగ్నేయస్థాలీపాకమైన తరువాత నాలుగుభైపాసనహోమములకు పూర్వము పౌర్ణమాస్యవచ్చినచో ఆపౌర్ణమాస్యరోజునే స్థాలీపాకముప్రారంభము.

సూ॥ ఆగ్నేయస్థాలీ పాకాదూర్ధ్వం యత్పూర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్నుపక్రమః ॥

పౌర్ణమాస్యయందు అనగా శుద్ధపాడ్యమినుండి పడునైదవరోజున ప్రాతరౌ పాసనానంతరము ఆచమనముమొదలుసంకల్పమంతయుచేసి పౌర్ణమాస్యకు సంబంధించిచేయదగిన అగ్నిదేవతాకమైనస్థాలీపాకమును రేపుడదయమునచేయుచున్నాను, అనిసంకల్పముచేయవలెను.

పౌర్ణిమాస్యామేవ పంచదస్యా ప్రాతఃకాలే । కృత ప్రాణాయామః
దేశకాలౌ సంకీర్త్య । పౌర్ణమాసే నాగ్నేయేనస్థాలీపాకేన శ్వోయాజయిష్యే ।
ఇతి సంకల్ప్య ॥

తంత్రముఅంతయు స్థాలీపాకములోవలెనేచేయవలెను. వృషభదానము చేయనక్కరలేదు. పూర్ణపాత్రయేదక్షిణయని కొందరిమతము. సర్వమాగ్నేయ స్థాలీపాకవత్ ॥ వృషభదానం నాస్తి । పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే॥

నాస్తిబ్రాహ్మణ సమారాధనమ్

కన్యాదాత ఆచమనముచేసి, నాందీబ్రాహ్మణ సమారాధనకు సంకల్పించి బ్రాహ్మణులను గంధాదులచేపూజించి, దక్షిణా, వస్త్రములను సమర్పించి, భోజన కాలమందు హస్తోదకమును ఇవ్వవలెను. పిమ్మట అక్షతోదకములను హరివేణము నందు విడువవలెను.

కన్యాదాతా ప్రాణానాయమ్య.... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ కుమార్యాః పాణిగ్రహణాజ్ఞత్వేన నాస్తిశోభనదేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే॥ నాస్తిశోభన దేవతాస్వరూపాబ్రాహ్మణాః యథాభాగశః అమీవో గన్ధాః । సుగన్ధాః ॥ అలఙ్కారార్థామే అక్షతాః । సన్న్వక్షతాః ॥ సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు ॥ నాస్తిశోభన దేవతాస్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు ॥ నాస్తిశోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవన్తు ॥

గన్ధర్వ స్థాపనమ్

వరుడు ఆచమనముచేసి గంధర్వస్థాపనకై సంకల్పించి, పిమ్మట ఒకదండమునకు వస్త్రముగాని, సూత్రముగానికట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి, గంధాదులచే అలంకరించి, షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

ప్రాణానాయమ్య.... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం గన్ధర్వస్థాపనం కరిష్యే॥
సూ॥ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం గన్ధర్వస్థాపనం తయోశ్శయ్యా మన్తరేణ దణ్డో గన్ధలిప్తో వాససా సూత్రేణవా పరివీతస్తిష్ఠతి ॥

విశ్వావసుగన్ధర్వరాజాయనమః ధ్యానావాహనాది పోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥

వధూవరులు క్రిందిశ్లోకమునుచెప్పి పైదండమును దంపతులనడుమ

ఉంచుకొని మూడుఅపెళారాత్రములు అగ్నితోపాటు పూజించుచుండవలెను.

శ్లో॥ విశ్వావసో ౨త్ర గన్ధర్వ దణ్డే రాత్రిత్రయం వసన్న్ ।

ఆవయోః ప్రీతి ముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణ ॥

గన్ధర్వ స్థాపనముహూర్త స్సుముహూర్తో ౨స్తు ॥

స్థాలీపాకముమొదలు మూడుపగళ్ళు, మూడురాత్రులు నూతనదంపతులు అధశ్శయనమును, బ్రహ్మచర్యమును, ఉప్పు,కారములేనిభోజనము చేయుచుండ వలెను.

సూ॥ యదహర్భ్యా ర్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మ
చర్యం క్షారలవణవర్జనంచ ॥

ఓషానమి

స్థాలీపాకానంతరము తొమ్మిదిఘడియలకులోపల వరుడుసాయమౌషాస నము ప్రారంభించి, అక్కడనుండిప్రతిరోజూరెండుపూటలా,చేతితోఈఔషాసనాహు తులను బియ్యముతోగాని, యవలతోగానిచేయుచుండవలెను.

సూ॥ సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తేనైతే ఆహుతీ స్తంధులై ర్యవైర్వా
జుహుయాత్ ॥

స్థాలీపాకములోవలెనే మొదటి పెళామము అగ్నిదేవతగా అగ్నికిమధ్యనూ, రెండవహోమము స్విష్టకృత్తుగా అగ్నిలోఈశాన్యముననూ చేయవలెను. ప్రాతః కాలమున మాత్రము అగ్నియేస్వాహోకు బదులుగా మొదటి పెళామము సూర్యాయ స్వాహా ॥ అనిచేయవలెను.

సూ॥ స్థాలీపాకవ దైవతమ్ ॥ సౌరీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే ॥

పూర్వోత్తర పరిషేచనములు స్థాలీపాకములోవలెనే చేయవలెను.

సూ॥ ఉభయతః పరిషేచనం యథాపురస్తాత్ ॥

సంకల్పః

వరుడు ఔపాసనకుసంకల్పముచేసి అక్షతోదకములను వధువుదోసిలిలో విడువగా, వాటినిఆమె హరివేణమునందు విడువవలెను.

సూ ॥ ఔపాసనమారఘే । తేనయావజ్ఞీవం హోష్యామి ॥ ఇత్యుభయౌ
స్సంకల్పః ॥

ప్రాణానాయమ్య...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం
తండులైర్హోష్యామి ॥

పిమ్మట వరుడు భూర్భువస్సువరోంనుండి దేవసవితఃప్రసువఅనువరకు చేయవలెను.

భూర్భువస్సువరోమిత్యాది పూర్వపరిషేచనాంతం కృత్వా ।

ఓం భూర్భువస్సువరోం దేవసవితః ప్రసువ ॥

వరుడు కుడిచేతితో కడుగుడుబియ్యమునుతీసి, ఎడమచేతిలోపోసుకొని, ఆబియ్యముపై అజ్యమునుఅభిఘరించి, అందుసగభాగము కుడిచేతిలో వేసుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నికిమధ్యన హోమముచేసి, త్యాగము చెప్పవలెను.

సూ॥ హస్తే తండులనాదాయ । అభిఘార్య । ద్వేధా విభజ్య ॥

౧. అగ్నయై స్వాహా ॥ అగ్నయఇదంనమమ ॥

పిమ్మటవరుడు తనఎడమచేతిలోమిగిలినబియ్యమును, కుడిచేతిలో వేసుకొని, క్రిందిమంత్రముచెప్పిఅగ్నియందుఈశాన్యభాగమునహోమముచేయవలెను.

౨. అగ్నే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నే స్విష్టకృతఇదంనమమ ॥
 ఆహుతి సంసర్గలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే ॥
 పిమ్మట వరుడు ఒకసమిధను ఆజ్యములోతడిపి క్రింది మంత్రము చెప్పి
 మంత్రాంతమందు ఆసమిధను అగ్నియందువేసి, త్యాగముచెప్పవలెను.

యత్రవేత వనస్పతే దేవానాంగువ్య నామాని ।

తత్రహవ్యాని గామయ ॥

వనస్పతఇదంనమమ ॥

తదుపరి ఉత్తర పరిషేచనము చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ అదితేన్వమగ్న్స్థాః ప్రాసావీః ॥

ఉపస్థానమి

పిమ్మటవరుడు క్రిందిమంత్రములుచెప్పుచూఅగ్నికినమస్కరించవలెను.

అగ్నేత్వంనో అస్తమః । ఉతత్రాతా శివోభవ వరూభ్యః । తంత్యాశోచిష్ఠ

దీదివః । సుమ్నాయనూనమీమహే సఖిభ్యః ॥ వసురగ్ని ర్వసుశ్రవాః ।

అచ్ఛానక్షి ద్యుమత మోరయిందాః । సనోబోధి శ్రుధీహవ మురుష్యాణో

అఘాయత స్సమస్మాత్ ॥

వరుడు క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొని, అనాజ్ఞాతాది మూడు

మంత్రములను జపించవలెను.

హోమసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమన్త్రజపం కరిష్యే ॥

౧. ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।

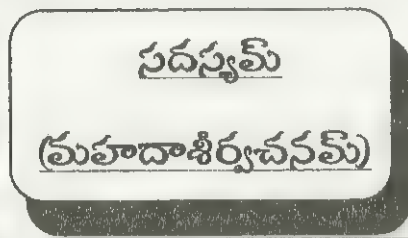
అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహివేత యథా తథమ్ ॥

౨. పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుష సమ్మితః ।

అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగంహివేత్థ యథా తథమ్ ॥

3. యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః।
అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి॥
వరుడు క్రిందివాక్యమును పలికి, అక్షతోదకములను హరివేణమునందు
విడచి, స్వస్తిశ్రద్ధాంమొదలు అభివాదనాంతముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.
అనేన సాయమాపాసన హోమేనభగవాన్సర్వాత్మకః సర్వంశ్రీయజ్ఞే
శ్వరస్సుప్రీణాతు సర్వంశ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాద్యభివాద
నాంతం కుర్యాత్ ॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం అభివాదయే ॥ ఆచమ్య ॥

జిహ్వాసనం సమాప్తమ్

వివాహమైన మూడవ దినమందు మహదాశీర్వచనము జరిగించవలెను.
సూ॥ వివాహ తృతీయ దివసే కేచిన్మహదాశీర్వచనం ప్రవర్తయన్తి ॥

సంకల్పః

వరుడు ప్రాతరౌపాసనముచేసి వధువుతోసహా మరలఆచమనముచేసి,
మహదాశీర్వచనమునకు సంకల్పించి, అక్షతోదకములను హరివేణమునందు
విడువవలెను.

వరఃప్రాతరౌపాసనం ముత్యా ॥ వధ్వాసహ ప్రాణానాయమ్య....శ్రీ
పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం వివాహమహదాశీర్వచన సమయే ఇన్ద్రాద్యష్టదిక్పాలక
సహిత సరస్వతీదేవతాపూజాంకరిష్యే॥

మంటపారాధనమ్

విఘ్నేశ్వరపూజనుచేసి, ఒకనూతన వస్త్రమునుపరిచి, దానిపై బియ్యము
పోసి, ఆబియ్యముసమముగాసర్ది అందుఅష్టదశ పద్మమునులిఖించి, ఆమంటప
మునందు పత్నీసహిత బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను ఇన్ద్రాద్యష్ట దిక్పాలకులను
ఆవాహనచేసి, షోడశోపచారములచే పూజించవలెను.

నూతనవస్త్రాదిభిరలబ్ధ్యతేపీతే ఆదౌ గణపతి మభ్యర్చ్య ॥ తతస్సర
స్వతీసహితంబ్రహ్మాణం, లక్ష్మీసహితంవిష్ణుం, గౌరీసహితంశివం, ఇన్ద్రా
ద్యష్ట దిక్పాలకాంశ్చ తత్తన్మనైరావాహ్య । షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥

నూతనవస్త్ర ప్రదానమ్

పిమ్మట వధూవరులకు వారివారిఅత్తవార్లు నూతనవస్త్రములనుఈయవలెను.

అర్చిత ప్రార్చిత । యువంవస్త్రాణి.....సచేధే ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ:.....శర్మగారు తమకుమార్తె, అల్లుడు
వివాహమహదాశీర్వచనసమయమందు తమఅల్లునిఆశీర్వదించి, నూతన
వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించడమైనది.

సుమజ్జీరియం.... విపరేతన ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ:.....శర్మగారు తమకుమారుడు, కోడలు
వివాహమహదాశీర్వచనసమయమందు తమకోడలునిఆశీర్వదించి, నూతన
వస్త్ర సువర్ణాభరణములనుఇచ్చి గౌరవించడమైనది.

సభాసత్కారము

పిమ్మట వధూవరులు ఆవస్థములనుధరించి ఆచమనముచేసి, క్రిందివాక్యముపలికి, ఉదకముముట్టుకొనవలెను.

ఆవయోస్సకల శ్రేయోభిప్యద్ధర్మం మహదాశీర్వచనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥
వరుడు ఒకపళ్ళిమునందు సభవారికి ఇవ్వదలచిన ఫల, దక్షిణ, తాంబూలములను ఉంచుకొని, సభవారిని ఉద్దేశించి, క్రిందివాక్యములు పలుకవలెను. సభాసదులు క్రిందివిధముగా ప్రతివాక్యములను పలుకవలెను.

వర:

సభాసద:

సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపా

ణాం బ్రహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని ! సుఖాసనాని !!

సర్వైర్దైవేక్షణః క్రియతామ్ !

ఓంతథా ॥

ప్రాప్నువన్తు భవన్తః !

ప్రాప్నువామ ॥

బ్రహ్మగారు క్రిందిమంత్రముచెప్పి, పిమ్మట క్రిందివచనమును పలుకవలెను.

హిరణ్యరూపస్స హిరణ్య సంధృగపాన్న పాఢ్నేదు హిరణ్యవర్ణః ।

హిరణ్యాయా త్పరియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్త్యన్న మస్మై ॥

వేదమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ..... శర్మగారు తనకుమారుని వివాహమహ

దాశీర్వచన సమయమందు అత్రస్థితానేక విద్యన్మహాజనులకు అనేకవేల దివ్యసువర్ణమస్త్రపుష్పములు సమర్పించడమైనది.

తరువాత పెండ్లికుమారుని తండ్రి సభాపతిగారిని చందనసుగంధాదులచే పూజించి సభాకట్నమును ఈయవలెను. పిమ్మట ఉభయపురోహితులకు అన్యోన్య సత్కారములు, వేదస్వస్తులు, విద్యాప్రసంగములు, పండితసత్కారములు మహదాశీర్వాదము ఫలప్రదానములు, మంగళహారతి.

తరువాత వధూవరులు ఇరువురూ పీటలమీదనుండిలేచినిలబడి, క్రింది మంత్రముపలికి, సభావందనముచేయవలెను.

నమో మహద్భ్యో నమో అర్చకేభ్యో నమోయువభ్యో నమ ఆశినేభ్యః ।
యజామ దేవాన్యది శక్నవా మమాజ్ఞాయసశ్యం సమావృక్షిదేవాః ॥

సభాయైనమః ॥

సదస్యం సమాప్తమ్

గన్ధర్వోత్థాపనమ్

వధూవరులు ఇరువురూ మరలపీటలమీదకూర్చొని, ఆచమనముచేసి ఇదివరలోతమమధ్యన ఉంచిన దండరూపమున ఉన్నగంధర్వుని నాలుగవరోజు రాత్రి రెండుయామములు దాటినపిమ్మట క్రిందిమంత్రముచెప్పి, దండమునకు కట్టిన త్రాడునువిప్పి, విడిచిపెట్టవలెను.

సూ॥ తం చతుర్థ్య ౨ పరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య । ప్రక్షాళ్య నిధాయ ॥

౧. ఉదీర్ష్యతో విశ్వావస్తో నమసేడా మహేత్వా ।

అన్యమిచ్చ ప్రఫుర్వగ్ం సంజాయాం పత్యాశ్రజ ॥

౨. ఉదీర్ష్యతః పతివతి హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే ।

అన్యమిచ్చ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతేభాగో జనుషాతస్యవిద్ధి ॥

గన్ధర్వం ప్రక్షాళ్య । శయనాదన్యత్ర నిదధాతి ॥

శేషహామమ్

వధువుతోసహావరుడు శేషహామమునకై సంకల్పించి, ఉత్తరవరుడై భూర్భువస్సువరోమొదలు సోమాయేదంనమమవరకుచేసి వధువుతనను తాకుచుండగా, ప్రతీమంత్రమునకూనాలుగుమార్లు స్థవముతోఽనుక్కునందు ఆజ్యమును గ్రహించుచూ, క్రింది విడుమంత్రములుచెప్పుచూ హామములనుచేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనయానవోధయావధ్యా సహ వివాహశేషహామంకరిష్యే॥ ఉత్తరోవరః ॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యా జభాగాన్తే ॥ ౧ ॥ న్వారభయా ముత్తరాహుతీర్హత్యా ॥ చతుర్థహీతంగృహీత్యా॥
ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ సోమాయేదం నమమ ॥

౧. అగ్నేప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథ కామః ప్రపద్యే యాఽన్యోఽపతిఘ్ని తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మిఘ్ని జారఘ్ని మస్యైతాం కృణోమిస్వాహా॥ అగ్నయఇదంనమమ॥
౨. వాయోప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథ కామః ప్రపద్యే యాఽన్యోఽపతిఘ్ని తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మిఘ్ని జారఘ్ని మస్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

వాయవఇదంనమమ ॥

౩. ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథ కామః ప్రపద్యే యాఽన్యోఽపతిఘ్ని తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మిఘ్ని జారఘ్ని మస్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

ఆదిత్యాయేదంనమమ ॥

౪. ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తేత్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వా
 నాథ కామః ప్రపద్యే యాఽస్యాం పతిఘ్న తనూః ప్రజాఘ్న పశుఘ్న
 లక్ష్మిఘ్న జారఘ్న మస్యైతాం కృణోమిస్వాహా ॥

ప్రజాపతయఇదంనమమ ॥

౫. ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణంచభగశ్చాన్త
 రిక్షంచసిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్శ్చ విశ్వవృచాశ్చ తేయంద్విష్టో
 యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మ స్వాహా ॥

ప్రస్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ ॥

౬. మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేష శ్చోర్జశ్చ
 సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్విష్టో యశ్చనో ద్వేష్టి
 తమేషాం జమ్భేదధ్మ స్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ॥

౭. చిత్తంచ చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతి శ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ
 విజ్ఞానంచ నామచక్రతుశ్చ దర్శశ్చపూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్టో
 యశ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ॥

ఇధ్మసన్నహనముమొదలు అభివాదనాంతముచేసి, ఆచమనముచేయవలెను.
 ఇధ్మసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే అభివాదనాంతం కృత్వా ॥
 ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నో....అహంభోఅభివాదయే॥
 పిమ్మట అగ్నికిపడమట వధువునుతూర్పుముఖముగా కూర్చుండచేసి
 వరుడుపల్చిమముఖముగా వధువుకుఎదురుగానిలబడి హోమశేషమైన ఆజ్య

ములోకొంచెము చేతితోపుచ్చుకొని మూడువ్యాహృతులున్నూ, తరువాత ఓంకారము ను స్వాహాకారముతో క్రిందివిధముగాఉచ్చరించి, పిమ్మట ఆజ్యమును వధువు శిరస్సున పాపిటిలో ఒక్కమారుగాఉంచవలెను.

కొందరు మంత్రమునకు చివరఆజ్యమును ఉంచవలెనని అందురు. సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య । తస్యాశ్శిర స్వాజ్యశేషాత్ వ్యాహృతిభి ర్ఓంకార చతుర్థాభిరానీయ । ఆజ్యశేషాత్కించి ధ్వస్తేనాదాయ ॥

భూస్వాహా ॥ భువస్వాహా ॥ సువస్వాహా ॥ ఓగ్స్వాహా ॥ సూ ॥ సర్వేషామ్ సకృదానయతి । కేచిత్ప్రతి మన్తమ్ ॥

క్రిందిరెండు మంత్రములనుచెప్పి మంత్రలింగములను అనుసరించి వధూవరులు పరస్పరముచూచుకొనవలెను.

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం యథాలిక్ల మిథస్సమీక్ష్య ॥

క్రింది మంత్రముచెప్పినపిమ్మట వధువు వరునిచూడవలెను.

అపశ్యంత్యా మనసా చేకితానం తపసోజ్ఞాతం తపసో విభూతమ్ ।

ఇహప్రజా మిహరయిగ్ం రరాణఃప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ్ ॥

వధూర్ధ్వర మీక్షేత ॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పినపిమ్మట వరుడువధువునుచూడవలెను.

అపశ్యన్త్యా మనసాదీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం ఋత్వియేనాథమానామ్ ।

ఉపమాముచ్చా యువతిర్భభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే ॥

వరోవధూమీక్షేత ॥

క్రిందిమంత్రముచెప్పి వరుడుతన కుడిచేతిబ్రొటనవ్రేలు, ఉంగరపువ్రేళ్ళను హోమముచేయగామిగిలిన ఆజ్యములోముంచి వధువుతనవైపుకు తిరిగిఉండగా, ఆబ్రొటనవ్రేలిని తనవృద్ధయముపై ఉంచుకొని, ఉంగరపువ్రేలితో వధువు వృద్ధయ

మునుతాకుచూ, వ్రేళ్ళకు అంటిన ఆజ్యముతో తమరెండు హృదయములనూ
ఒక్కమారుగా తుడువవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సంమృజ్య ॥
వరః యుగప దంగుష్ఠ విస్రంసి నీధ్యాం సమనక్తి ॥
సమజ్జన్తు విశ్వేదేవా స్సమాప్తో హృదయానినౌ ।
సంమాతరిశ్వా సంధాతా సముదేష్ట్రి దిదేష్టునౌ ॥

..పిమ్మట వరుడు క్రిందిమూడుమంత్రములనూ చెప్పవలెను.

సూ॥ ఉత్తరా స్త్రిస్రో జపిత్యా ॥

౧. ప్రజాపతే తన్వం మేజుషస్వ త్వష్టరేవేభి స్సహ సామఇన్ద్ర ।
విశ్వేర్దేవై రాతిభిస్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసాంబహూనాం మాతర స్స్యమ ॥
౨. ఆనఃప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజ రసాయ సమనక్ష్వర్తమా ।
అదుర్మంగలీపతి లోకమావిశ శంనోభవ ద్విపదే శంచతుష్పదే ॥
౩. తాంపూషజ్చివతమూ మేరయస్వ యస్యాంబీజం మనుష్యా వపన్తి ।
యానడిరూ ఉశతీ విస్రయాతైయస్యా ముశన్తః ప్రహరేమ శేఘమ్ ॥

సమావేశనమి

వరుడు మరలఆచమనముచేసి, సమావేశనమునకుసంకల్పించి, వధువును తనకుడిచేతివైపునకూర్చుండచేసి, మిగిలిన ఆరోహోడుంఅను అనువాకమును జపించవలెను.

సూ॥ శేషగ్ం సమావేశనే జపేత్ ॥

ఆచమ్య....శుభతిథౌ శ్రీమాన్....గోత్రః....నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోహం శ్రీమతః....గోత్రస్య....నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమో పాతదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వివాహోజ్ఞత్వేన సమావేశన మహా మస్త్రజపం కరిష్యే । ఉత్తరోవరః ॥

ఒక పళ్ళెమందు ఫలదక్షిణ తాంబూలమును ఉంచి దంపతులు ఇరువురూ పట్టుకొని, క్రిందిఅనువాకమును చెప్పవలెను.

ఆరోహేహారు ముపబర్హస్వ.....కృణుతోదువః॥ పేజీ నెం: 80 పెద్దలు క్రిందివాక్యమునుపలికి, వధూవరులశిరస్సులపై అక్షతలువేయవలెను.

సమావేశన ముహూర్తస్సుముహూర్తో ఽస్తు ॥

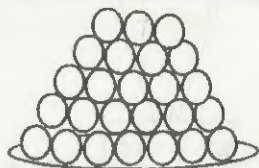
కన్యాదాత దొంగమేలిమి వెండిగిన్నె, అరిసె, మిఠాయి వరునకుఇవ్వవలెను.

తరువాత కంకణవిమోచనము, అభ్యుదయకము, కర్మణఃపుణ్యాహ వాచనము చేయవలెను. కంకణవిమోచనము విడిదిగృహప్రవేశమందుచేయుటఆచారము. తతఃకంకణవిమోచనం, ఆభ్యుదయకం, కర్మణఃపుణ్యాహంచ కుర్యాత్॥

పాకెనతగవు

ఆడపెళ్ళివారు సదస్యముజరిగినతరువాత మంగళవాద్యములతో ఫలహారవస్తువులు బూరెలుపశ్చేం, అరిసెలు, మినపసున్ని, మీఠాయి, అటుకులు పసుపు, కుంకుమవగైరాలను విడిదెకుతీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళి వార్కి ఇవ్వవలెను.

చతురత తగవు

నాలుగవరోజుసాయంత్రమున మంగళధ్వనులతో ఆడపెళ్ళివారు అభ్యంగనసామాగ్రి కుంకుడుకాయలు, పసుపు, కుంకుమ, సున్నిపిండి, అత్తగారికి, ఆడపడుచుకి చీర, రవికెలబట్టలను విడిదెకు తీసుకువెళ్ళి మగపెళ్ళివార్కి ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము పాకెనతగవు, చతురతతగవులలో ఇచ్చుసామగ్రి హోమములు అయినపిమ్మట అచ్చటనే ఒకేసారిగా ఇచ్చుచున్నారు.

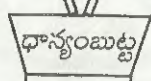
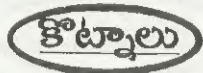
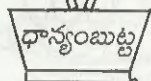
కంఠ తగవు

ఇది నాలుగవరోజున మగపెళ్ళివారు ఆడపెళ్ళివార్కి మంగళవాద్య పురస్కరముగా, పనసపండ్లు, అరటిపండ్లగెల, మీరియాలు, జీలకర్ర, శొంఠి, గుమ్మడిపండు, చీర, రవికెలబట్ట ఇవ్వవలెను.

ప్రస్తుతము హోమములు పూర్తిఅయినపిమ్మట వధువుచేత వధువు తల్లికి చీర, రవికెలబట్ట ఇచ్చి, శొంఠి, మీరియాలు, జీలకర్ర తల్లిచీరచెంగులో వేయించు చున్నారు.

SANTOSH
94402 38333

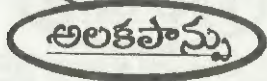

ఐదవరోజున తెల్లవారుజామున రెండుబుట్టలతో ధాన్యమును వధూవరు

లముందుఉంచి ముత్తయిదువులువడ్లుదంచి ఆపూకనువధూవరుల శిరస్సుపై పడునట్లు పళ్ళెములతోచెరుగుదురు. తరువాతవధూవరుల తలలకు చమురుపెట్టి అభ్యంగనస్నానము (తలంటు) చేయించవలెను. మధుపర్వములను చాకలికివేసి శీఘ్రముగా ఆరవేసి తెచ్చునటుల ఏర్పాటుచేయవలెను.

అభ్యంగనస్నానమైన తరువాత వధూవరులు నూతనవస్త్రములను ధరించి ప్రాతరౌపాసనము చేసి అగ్నేనయేత్యాది ప్రదక్షిణ నమస్కారములను చేయవలెను.

పైతంతు ఒకేరోజుజరుగు పెళ్ళిలోజరుపుటలేదు.

అలకపాన్సు

తరువాత విడిదికివెళ్ళి ఆరనిచ్చితెచ్చిన మధుపర్వములను వధూవరులు ధరించి మంచముపైన కొత్తదుప్పటినివేసి అలుకసాగించవలెను. ఈఅలుక సమయములో అల్లుడుకోరినకానుక మామగారుఇచ్చుటఆచారము.

తరువాత వరుడు తనతోడల్లునకు మరదలుమాడకట్నము ఈయవలెను.

ప్రస్తుతము అలుకపాన్సు పెళ్ళిపీటలమీదనేదుప్పటివేసి, జరుపుచున్నారు.